

Metropolitní kapitula
Olomouc

1131 – 1950

Inventář

Zpracovali: dr. J. Bistřický
J. Kalistová,
prom. hist.
M. Králíková,
prom. hist.
dr. M. Kouřil
dr. A. Roubic

Olomouc 1967

Metropolitní kapitula

Olomouc

I. díl

LISTINY

1131 – 1923

Zpracovali: dr. Jan Bistřický
J. Kalistová
dr. M. Kouřil

OBSAH

I. dílu – Listiny

	str.
Úvod	I – XLXIII
Příloha č. 1	XLIX – LIII
Příloha č. 2	LIV – LVII
Listiny r. 1131 – 1620	1 – 470
Listiny od r. 1621 – 1923	471 – 793
Rejstřík místní	794 – 852
Rejstřík jmenný	853 – 1010
Rejstřík věcný	1011 – 1043

Číslo listu JAF: 1525
Číslo pomůcky: 561

Metropolitní kapitula
Olomouc

I. díl

svazek

(listiny 1131 – 1620)

Zpracovali: dr. J. Bistřický
dr. M. Kouřil

ÚVOD

I. Kapituly jsou sbory duchovních při kostelích katedrálních (v sídle biskupském) nebo kolegiálních a jsou starobylou i významnou institucí. Původně členové kapitul žili společným životem na způsob řeholních institucí a k své obživě i výkonu funkcí užívali téhož společného majetku. V XI. století dochází zde ke změnám – majetek se dělí mezi členy (příděl = praebenda), společný život ustává. Svě vnitřní záležitosti upravovaly si kapituly samy na základě své autonomie. Autonomní normy, jež se vyvíjely ze zvyklostí kapitul, nazývají se stanovami či statuty a olomoucká kapitula si pro jejich evidenci pořídila již v 13. století samostatný kodex stanov (sign. E I 40). Nejstarší z nich (z r. 1291) týká se sloužení aniversarií, další pak vnitřního uspořádání kapituly a jejich statků, residence, bohoslužeb, kázně, testamentů apod. Starší statuta vydal A. Fasseau (*Collectio synodorum et statutorum almae diocesis Olomucensis*, Rezii 1766), dále vyšla tiskem statuta r. 1828. Poslední známá statuta olomoucké kapituly byla – po předchozím povolení Kongregace Koncilu z 25. července 1923 a olom. arcibiskupa dr. Leopolda Prečana z 4. 12. 1931 – sestavena roku 1933.

Kapitula má tzv. *jura corporativa* či *interna*, která jí přísluší jako svéprávnému, autonomnímu sboru a dále *jura externa* jakožto senátu diecézního biskupa či arcibiskupa. Jako korporace má svou hlavu (v Olomouci děkana), má právo spravovat své vnitřní záležitosti a jmění, upravovat statuta, právo pečetit, volit své členy. *Jura externa* se liší podle toho, zda je biskupský stolec obsazen či uprázdněn. Při obsazeném stolci je biskupovým senátem, podporující ho ve správě diecése, a to tak, že biskup v některých závažnějších věcech je vázán na souhlas kapituly. V starší době bývaly tyto záležitosti vyjmenovány v tzv. volebních kapitulacích, sestavených před volbou olomouckého biskupa tamní kapitulou. Souhlas kapituly byl vyžadován hlavně při zcizení, zatížení nebo pachtu církevního majetku, při změně beneficí a zřízení nebo změně beneficí při katedrálním kostele. Při sedisvakanci přechází na kapitolu správa diecése, kterou však již podle Tridentina nevede kapitula sama, nýbrž musí do 8 dnů zvolit kapitulního vikáře. Pro jeho činnost platí princip: *Sede vacante nihil innovetur* (can. 436).

Organizace kapitul není všude stejná a také se liší počet členů, pořadí dignit atd. Některé předpisy určil např. koncil tridentský, jenž doporučil, aby pokud možno všichni dignitáři a alespoň polovice kanovníků byli doktory nebo licenciáty theologie nebo kanovnického práva. Každý kanovník má zhruba tyto povinnosti: složit vyznání víry do rukou biskupových a kapituly, zachovávat residenci, chodit do chóru, sloužit konventní zpívané mše, příslužovat biskupovi při pontifikálních funkcích, podporovat biskupa ve správě diecése. Z příslušnosti ke kapitule vyplývá též povinnost účastnit se jednání kapituly.

Kanovník má tato práva: jako člen kapituly má v ní místo a hlas; v chóru má stallum, přísluší mu právo na kanovnickou prebendu a na *distributiones quotidianae* tam, kde jsou různé prebendy, podle služebního věku *jus optionis* k uprázdněným prebendám tak, že bývá uprázdněn vždy kanonikát poslední; může být delegován Apoštolskou stolicí jako *iudex in partibus*; má různá čestná práva jako tituly, insignie apod.

Kromě kanovníků skutečných jsou též kanovníci čestní, kteří mají jen titul a právo na některé insignie.

Obsazování uprázdněných kanonikátů se děje buď volbou kapituly nebo nominací zeměpanskou nebo per liberem collationem episcopi.

Sídelní kanonikát v Olomouci se uprazdňuje:

- a) smrtí kanovníkovou
- b) právoplatným vzdáním se kanonikátu
- c) sesazením z kanonikátu (rozsudkem církevního soudu).

Mimořádný způsob uprázdnění je vzdání se kanonikátu, platí o tom celkem všeobecné předpisy o resignaci na církevní obročí. Kanovník se může vzdát kanonikátu z dostatečného

důvodu, o němž rozhoduje představený, který resignaci připustí nebo odmítne. Resignace je projev svobodné vůle. K platnosti resignace je třeba, aby nebyla vynucena fyzickým násilím, strachem, lstí, podstatným omylem. – Představeným je ten, kdo zastávání tohoto úřadu svěřil, tedy v případě metropolitního kanovníka arcibiskup, po příp. Svatá stolice, byl-li kanovník jmenován jí.

K povinnostem sídelních kanovníků patřila též – jako již výše uvedeno – povinnost residence. Podle nařízení Tridentina každý z členů kapituly, který se chtěl podílet na příjmech a požitcích z residence, musel u metropolitního kostela residovat alespoň 270 dní v roce. Pro delší nepřítomnost musel mít písemný souhlas kapituly a fakultu od arcibiskupa nebo jeho generálního vikáře.

Počátky provinčního zřízení církevního vznikají na našem území v období říše Velkomoravské. V čelo tehdejší církve pannonsko-moravské (od r. 869) byl papežským stolcem postaven sv. Metoděj. Přes odpor a stížnosti sousední provincie bavorské bylo arcibiskupství Metodějovo se všemi právy Římem potvrzeno a Pannonie s Moravou prohlášeny za samostatnou administrativní jednotku církevní, nezávislou na metropoli solnohradské a biskupství pasovském, nýbrž podřízenou výlučně apoštolskému stolci.

Se zánikem Velkomoravské říše v prvním desetiletí 10. století byla rozbita také organizace církevní provincie, o jejímž vnitřním členění je velmi málo zpráv. Určité závěry bude možno snad vyvodit po ukončení vykopávek hlavně na území jižní Moravy, které již nyní přinesly četné a překvapující objevy o četnosti kostelů v tomto období.

K nové restauraci církevní správy na našem území dochází za počátků přemyslovského státu. Území Čech a Moravy bylo spravováno biskupem pražským (od r. 973), Morava sama pak obnoveným biskupstvím v Olomouci (od r. 1063), při čemž obě biskupství podléhala tehdy metropolitovi mohučskému. V druhé polovině 11. století snad vznikla též kapitula olomoucká, jež do r. 1131 sídlila u tamního kostela sv. Petra, jehož starobylost dosvědčuje již patricinium patřící u nás mezi nejstarší. Protože uvedený kostel byl malého rozsahu, bylo započato za knížete Svatopluka se stavbou nového katedrálního kostela, jenž obdaroval také Svatoplukův syn Václav. K slavnostnímu vysvěcení chrámu došlo podle známé listiny biskupa Zdika 30. 6. 1131. U tohoto chrámu byla tehdy patrně zřízena kapitula nová, vedle nezanikající, ač početně slabší a významem ustupující kapituly sv. Petra, kde byli jen čtyři kanovníci. Kapitula u nového chrámu sv. Václava čítala původně osm kanovníků.

V 12. století jsou z dignitářů olomoucké kapituly známi děkan, arcijáhen a kustos. Funkce probošta, o níž je zmínka v zakládací listině kapituly u sv. Václava, je nejasná. Vlastní probošství bylo zřízeno Přemyslem I. r. 1207 a spojeno s hodností kancléře moravského markrabství. Scholasterie založena za biskupa Bruna ze Schaumburka v roce 1274, na dignitu povýšena byla v 15. století.

Děkan je v Olomouci hlavou kapituly, první dignitou a podléhají mu ostatní preláti, kanovníci, vikáři a zaměstnanci kostela. Má za svou povinnost bránit práva kapituly a dohlížet na správu a majetek kapituly. Bdí nad dodržováním statut, pořádkem bohoslužeb, stará se o to, aby všichni členové a zaměstnanci kapituly vykonávali řádně své povinnosti, žili ve shodě. Případné spory měl narovnávat, jestliže napomenutý by neuposlechl, měl vše předat arcibiskupovi.

Předsedá zasedáním kapituly, jež se konají každý týden, podepisuje všechny spisy, které se týkají celkového vedení kapituly a správy jejího majetku. Do tří dnů ode dne svého potvrzení měl za povinnost sepsat se dvěma zástupci kapituly nový inventář všech věcí kostela, podat o tom zprávu kapitule a pak arcibiskupovi. Uchovává u sebe větší kapitulní pečeť a statuta. V případě, že by se ze závažných důvodů vzdálil od kapituly, má jmenovat svého nástupce, předsednictví jak v kapitule, tak v kostele za jeho nepřítomnosti přebírá další prelat.

Probošt je druhou dignitou v olomoucké kapitule. V nepřítomnosti děkanově vede kapitulu a její usnesení nechává protokolovat. Další jeho úkoly týkají se hlavně správy majetku a hospodářských záležitostí. Nové preláty, kanovníka a vikáře uvádí v držení residencí, dignit,

majetku, prebend či obedienci a dohlíží, aby nezanedbávali majetku. Rovněž dbá na správu všeho majetku kapituly, na jeho celistvost, řádné vedení a inventáře.

V období sede vacante zároveň s děkanem spravuje statky arcibiskupství, závažnější věci předkládá k radě kapitule, po uvedení nového arcibiskupa předloží mu účty o administrování kapitulou.

Arcijáhen měl v starší době význačné postavení ve správě diecése, byl nazýván „oculus episcopi“ a měl právo visitační. Rovněž byl tehdy delegován k projednávání různých sporů mezi duchovními a církevními institucemi (hlavně kláštery). Od doby biskupa Bruna se Schaumburka, který si jako první z biskupů olomouckých ustanovil svého zástupce „vices gerens“, pravomoc arcijáhna byla neustále omezována, až nakonec mu zůstalo právo zkoušeti kandidáty kněžství, asistovati při svěcení kněží a rozdělovati po diecési svaté oleje.

Scholastik byl jmenován arcibiskupem po předchozím potvrzení panovníkově. Dohlížel na školního mistra katedrální školy, žáky, na průběh bohoslužeb a gregoriánský chorál, na disciplinu vikářů, zpěváků, choralistů a lektorů v dómě. Příslušel mu později též dozor nad vyučováním na školách v diecési, o čemž podával zprávy konsistoři. Scholasterie v Olomouci je prelaturou od r. 1493.

Kustos měl za povinnost starat se o metropolitní kostel, jeho mobiliář včetně bohoslužebných potřeb a náradí. K ruce mu byl sacrista minor. V novější době navíc kustos zároveň s arcibiskupským architektem prohlížel dóm včetně střechy a podával kapitule zprávu o nutných opravách. Kustodem nemusel být původně ani kanovník, dignitou se stala kustodie až roku 1888.

Olomoucká kapitula má tedy celkem 5 dignit. Od r. 1752 byl infulován rektor sv. Anny a členem kapituly býval i další infulovaný prelát, totiž probošt městského kostela sv. Mořice.

Počet kanovníků nebyl, alespoň ve starší době, nikterak konstantní. Původní stav dvanácti byl záhy překročen. Tak např. nový kanonikát založil v r. 1210 biskup Robert, čtyři kanonikáty fundoval Bruno, v roce 1286 vznikl kanonikát královskou nadací statku Povel, v l. 1340 na prebendě Bílovice a 1348 Podbřežice, v r. 1402 z výnosu platů měšťanů brněnských a konečně v r. 1699 nadací biskupského koadjutora Karla Lotrinského. Stav členů kapituly, jak příkladem svědčí visitační zpráva mohučského metropolity Petra z Aspeltu z r. 1316, býval ještě často překračován tím, že do kapituly byli přijímáni čekatelé kanonikátu, aniž prebendy ještě byly uprázdněny. Tak např. v r. 1281 volby biskupa Dětricha účastnilo se 18 kanovníků, v roce 1680 bylo kanovníků 19, Jakuba Arnošta z Liechtenštejna v roce 1738 volilo již 22 kanovníků. Ve století 17. začala se také kapitula plnit šlechtici, což dříve nebylo pravidlem. Požadavek šlechtického původu je již pojat do statut z r. 1772 a striktně stanoven statuty z roku 1826. Těmito statuty byla řešena i otázka překračování počtu kanovníků a pro šlechtické synky bylo zřízeno 9 míst domicelářů, kteří automaticky postupovali na místa 14 kanovníků podle stáří. Výnosem kongregace pro mimořádné církevní záležitosti byla r. 1880 instituce domicelářů zrušena a zřízena tři místa kanovníků nesídelních. Tento systemisovaný stav byl zachován i v době nejnovější, i když některé kanonikáty nebyly obsazené.

O čtrnácti místech kanovníků sídelních bylo stanoveno, že při uprázdnění v měsících lichých jmenuje panovník šlechtice či nešlechtice, v měsících sudých kapitula musí volit šlechtice. Po vydání Kodexu církevního práva (CJC) nastala změna v tom, že podle kanonů 403 a 1435 kanovníky po poradě s kapitulou jmenuje biskup nebo apoštolská stolice s výjimkou těch případů, je-li toto právo zakládací listinou vyhraženo panovníkovi či jiné osobě.

V Olomouci byly tři tzv. královské kanonikáty, z nichž první z výnosu prebendy Povel, zřízený Václavem II., druhý Joštův z roku 1402 a třetí z nadace Vladislava Jagelonského na statku Podivín v roce 1492. V období osvěcenského absolutismu si Josef II. vyhradil obsazování kanonikátů, uprázdněných v lichých měsících, což bylo potvrzeno konkordátem z r. 1855. Tato kanovníká místa byla obsazována dříve většinou papežskou provisí.

K významným právům olomoucké kapituly patřilo m.j. právo volit biskupa (od r. 1777 arcibiskupa), které mimo Olomouc v Předlitavsku měla již jen kapitula v Solnohradě. Právo katedrálních kapitul volit biskupa bylo prosazeno hlavně po konkordátu wormsském r. 1122, i když svoboda hlavně po konkordátu wormsském r. 1122, i když svoboda biskupské volby byla nezřídka porušována i nadále, církev si ji v celém rozsahu vybojovává a volební právo zůstalo obecnou normou práva kanonického.

Svobodu biskupské volby uznává olomoucké kapitule Přemysl I. r. 1207. Kapitula si toto právo uhájila i v pozdějším vývoji, když zejména v mnohých státech katolických na místo volby nastoupilo opět jmenování panovnické, spočívající však nyní na zvláštním zmocnění papežském. Nového oficiálního stvrzení dostalo se právu konstitucí Pia VI. „Suprema dispositione“ z 3. listopadu 1777, jíž biskupství olomoucké bylo povýšeno na arcibiskupství a Olomouc na církevní metropoli moravskou. Konstituce stanoví, že kapitula má trvalé právo vykonat kanonickou volbu vhodného kandidáta, dojde-li jakýmkoli způsobem k uprázdnění metropolitního stolce. Mimoto konstituce stanoví, že práva olomoucké kapituly se zcela vyjímají ze všech zákonných omezení – hlavně tu přicházejí v úvahu papežská rezervace – stanovených obecným právem kanonickým nebo pravidly papežské kanceláře.

O tuto konstituci opírají se též stanovy metropolitní kapituly z r. 1826. Podle § 1, hl. 2 uvedených stanov má kapitula volnost a nedotčené volební právo aktivní i pasivní a může volit nebo postulovat kandidáta ze svého středu, ba i nečlena kapituly. Postulací rozumí se volba kandidáta, spojená se žádostí za dispens od nedostatku předepsaných osobních podmínek (např. nedosaženého věku).

Způsob platné volby byl trojí: quasi per inspirationem, tj. jednomyslné provolání všech voličů; per compromissum, tj. volba zplnomocněným výborem; per scrutinium, tj. tajné písemné hlasování.

Zvoleného kandidáta arcibiskupského úřadu bylo nutno oznámit státní správě kultové (zákon o zevních poměrech církve katolické ze 7. 5. 1874, č. 50 ř.z., § 3, odst. 2. Státní správa kultová však mohla kandidáta exkludovat pro nedostatek podmínek, stanovených tímž zákonem § 2: rakouské státní občanství, bezúhonnost v ohledu mravním a státoobčanském, zvl. způsobilost k nabytí církevních úřadů a prebend podle zákonů státních).

Po vydání Codexu iuris canonici, který nabyl právní účinnosti 19. 5. 1918 podle kánonu 329, § 1 biskupy a arcibiskupy jmenuje papež, při čemž podle následujícího paragrafu partikulární právo některých katedrálních kapitul volit biskupa zůstalo nadále v platnosti i po Kodexu. – Ke skutečnému využití tohoto práva v Olomouci však v praxi nedošlo, arcibiskupové olomoučtí byli po vydání Kodexu jmenováni papežem.

Z dalších práv a výsad, jež získala kapitula jako celek či jednotliví její členové, možno zde připomenout právo pečetit červeným voskem (r. 1505), titulu „věrná“, jež spolu se statkem Haňovice obdržela r. 1623 za chování v první fázi války třicetileté, výsadu nosit kappy fialové barvy (1628), privilegium z r. 1726 pro tehdejší čtyři preláty (děkana, probošta, arcijáhna a scholastika) užívat na dómě i mimo něj pontifikálií, jež bylo později rozšířeno též na rektora u sv. Anny (vyjma metropolitního kostela) atd.

Kromě kanovníků při olomouckém dómu bylo i kollegium vikářů. Vikář v obecném slova smyslu je zástupcem držitele církevního úřadu. Podobně jako generální vikář je zástupcem biskupovým „in spiritualibus“, dómský vikář je zástupcem kanovníka při výkonu jeho povinností v metropolitním kostele. Vikáři byli vždy podřízeni kapitule, vázáni byli na kůr a sloužení konventní mše. Dva z nich byli jmenováni biskupem, ostatní kanovníky. Počet vikářů kolísal, též vlivem vnějších událostí: po třicetileté válce z 20 vikářů a oltářníků zbylo v Olomouci pouze 8 vikářů a žádný oltářník. (Podobně z choralistů, kterých bylo 8, nezůstal tehdy nikdo.) Po zrušení farního kostela sv. Petra na olomouckém Předhradí byl pro obvod bývalé farnosti za farní chrám určen r. 1785 metropolitní dóm. R. 1787 bylo na dómě 12 vikářů a 6 kaplanů. Podle nařízení Josefa II. mělo zde zůstat 12 vikářů, jejichž počet se měl doplňovat deficienty a 3

kaplany pro duchovní správu a r. 1793 zůstali zde 1 farář, 3 kaplani a 9 vikářů. V 19. století bylo u olomouckého dómu celkem 12 vikářů, včetně dvou tzv. čestných. Čestní vikáři byli jmenováni arcibiskupem, k jejich obživě jim stejným dílem patřila prebenda v Tučapech. Měli za povinnost asistovat arcibiskupovi, prelátům a sufragánům biskupům. Bývali též arcibiskupskými komisaři a asesory konsistoře. První čestný vikář byl zároveň administrátorem fary u sv. Václava.

Místa vikářů se obsazovala konkursem, při němž uchazeči měli být znalí gregoriánského zpěvu a posvátných obřadů, což zkoušel prelát – scholastik.

Ke správě hospodářských záležitostí byli z vikářského kolegia voleni dva zástupci. Na statcích vikářských nevykonávali však vikáři žádnou jurisdikci v záležitostech, týkajících se poddaných, nýbrž kapitula, která jako jiná vrchnost měla svého justiciára ve všech věcech sporných. Užitek ze statků vikářských si ovšem vikáři spravovali sami, ať již šlo o jmění jednotlivé prebendy nebo o statky společné.

Názor olomoucké kapituly, že jedině kapituly jako *personae morales* mají právo vlastnické k majetnostem vikářských kollegií, resp. i jednotlivých vikářských beneficí, zamítl olomoucký arcibiskup Prečan 1. 3. 1933, kdy uvedl, že i vikářské kollegium jest *persona moralis collegialis* a že každému vikářskému obročí rovněž tato *personalitas moralis* přísluší. Z dějin vikářského kolegia je patrné, že vikářská benefícia byla kanovnický zřizována a že nabývala vlastnického práva k různým majetnostem, ať již kupem nebo směnou či odkazem nebo kterýmkoli jiným právním aktem. Jako kterékoli beneficium církevní anebo církevní ústav autoritou církevní zřízený, tak i každé vikářské beneficium a vikářské kollegium bylo, je a uznává se v právní praxi jako *persona moralis*, která ovšem má správce, protože se rovná osobám nezletilým.

Dómští vikáři jako jiní beneficiáti bývají investováni ordinářem nejenom in spiritualia, nýbrž též in temporalia. Je nutné rozlišovat mezi investiturou, které se vikářům dostane od ordináře, když předtím splnili u vikářského kolegia předepsané požadavky, a mezi instalací, kterou jim udílí kapitulní děkan nebo jeho zástupce, úřadující t.č. jako předseda kapituly. Při kanonické investituře nabývají vikáři práva užívat příjmů ze statků vikářských plynoucích, instalací se uvádějí do faktického užívání těchto příjmů a do stalla v choru jim příslušejícího.

Ke správě svých záležitostí mívala kapitula celou řadu dalších funkcionářů, úředníků a zaměstnanců, z nichž část pocházela přímo z jejího středu, část mohla být i laiky.

Významnou funkci zastával kapitulní notář. Poprvé se sice připomíná až v r. 1325, jeho existenci můžeme však předpokládat i dříve. Jestliže zpočátku representoval jen kapitulní kancelář, od r. 1411 byla mu svěřena pravomoc soudit všechny kapitulní poddané na základě imunitního privilegia Václava IV. Když v druhé polovině 18. století byly na jednotlivých statcích kapitulních ustaveny justiční správy, omezuje se notář jen na vrchní dohled nad nimi. Podle kapitulních stanov z r. 1826 je notář vedoucí silou kapitulní kanceláře, vede protokoly kapitulních zasedání, dohlíží na patrimoniální správu a je poradcem kapituly ve věcech občansko-právních. Funkce notáře zde byla ztotožněna s funkcí syndika. Krom dohledu na patrimoniální správu zachoval si notář pravomoc stanovenou uvedenými statuty až do poslední doby.

O finanční záležitosti staral se tzv. *sacrista major*. Metropolitní kostel byl obdarován četnými dary, majetkem, fundacemi apod. jak českými králi a moravskými markrabaty, tak biskupy, kanovníky, vikáři a jinými dobrodinci, jimiž přispívali k větší slávě chrámu a jež věnovali na spásu své duše. Vrchní dohled nad tímto veškerým majetkem příslušel arcibiskupovi, pro jeho bezprostřední správu byl z členů kapituly zvolen *sacrista major*. Jeho volba podléhala arcibiskupově potvrzení.

Sacrista major měl tehdy dohled nade všemi fundacemi a běžnými účty, zároveň s děkanem účty podpisoval a opatroval je pečeti.

Od obou punktátorů („in nigris“ a „in albis“) si čtvrtletně vyžadoval podklady k rozdělení porcí.

Dále napomínal dlužníky, při delších průtazích je oznamoval kapitule se soupisem dlužných částek. Pokud mu nebylo tak přikázáno písemně kapitulou nebo arcibiskupem, případně jeho komisařem, neměl vyžadovat příjem ze zapůjčených obnosů ani platy běžné, ale vyplácet toliko jednotlivé porce a platy stálé. Všechny doklady o finančním hospodaření, jakož i peníze na hotovosti z fundací měl ukládat do truhlice dobře opatřené buď v kanceláři či archivu. Po jednom ze tří různých klíčů od této truhlice měl arcibiskupský komisař, vždy jeden z prelátů podle hodnosti a třetí sám sakrista. Určenou výši peněz na hotovosti, kterou měl sakrista pro běžné výdaje, nesměl překročit. Po skončení kalendářního roku sakrista předložil všechny účty řádně seřazené kapitule, která je po prohlédnutí předložila arcibiskupskému komisaři k revisi a aprobaci. Teprve pak obdržel sakrista absolutorium a účty mohl uložit do archivu.

O archiváři a knihovníkovi budou údaje uvedeny v druhém oddílu.

Punktátoři byli ustanoveni na základě zásady, že kdo z oltáře chce být živ, je nutné, aby mu horlivě sloužil. Proto z řad vikářů byli jmenováni kapitulou dva, kteří podle kanonických předpisů, nařízení kapituly a podmínek fundací dohlíželi a zaznamenávali presenci prelátů, kanovníků a vikářů na určených bohoslužbách.

Jeden z nich, který je zároveň sakristou minor, je tzv. punctator in nigris. Dohlíží na fundace, na aniversaria („parata portio“) a na každodenní mše za zemřelé („requialis portio“). Dále má dohlížet bedlivě na věci v dómě, jak je to uloženo kustodovi, jemuž je podřízen.

Druhý punktátor – in albis – má na starosti nejen zaznamenávání presence v chóru, ale též sleduje plnění povinností residence.

Náplň funkce ceremoniáře vyplývá v podstatě již z názvu samotného. Funkci znovu obnovil olomoucký biskup Egkh, který dohledem nad přesným vykonáváním obřadů pověřil dva vikáře. Bylo jim uloženo, aby pilně studovali pontifikál a ceremoniál římský, ceremoniál biskupský a další knihy o obřadech a bohoslužbách.

U metropolitního kostela byli též zaměstnáni laici.

Kapelník měl být znalý instrumentální hudby a zpěvu. Žáky kapely jemu svěřené měl od základů seznámit se zpěvem a hudbou. Hudební nástroje, převzaté podle inventáře, měl opravovat a bez vědomí děkana nebo scholastika nevynášet z dómu. V ostatním měl se řídit pokyny scholastika.

Choralisté zpívali žalmy a hymny na způsob gregoriánského chorálu. Ke všem dopoledním i odpoledním obřadům, konaným podle ustanovení zbožných nadací, měli povinnost dostavit se v určenou dobu. Nepřítomnost museli vysvětlit klerikovi sakristiae (= punctatur in nigris).

Z dalších zaměstnanců byli u metropolitního kostela zaměstnáni varhaník, kostelník (v Olomouci zvaný bonifans), zvoníci, kalkant, 6 sluhů a noční strážci. Kapelník, varhaník a choralisté podléhali scholastikovi, ostatní kustodovi.

K obživě členů kapituly sloužily v době feudální hlavně příjmy z pozemkového majetku. Ten byl již při vzniku olomoucké kapituly poměrně značný. Nejstarší jeho soupis je zachycen ve výčtu majetku moravské církve v listině biskupa Jindřicha Zdika z r. 1131. Ve starší době měla kapitula pouze tzv. statky privátní, prebendy dignitářů, kanovníků a vikářů a obediencie, tj. nadační statky, které byly jednotlivým členům kapituly přidělovány pro rozmnožení prebendy stálé. Statky společné, tzv. komunní, získávala kapitula postupně až od konce 17. stol.

Statky privátní původně byly spravovány samotnými držiteli prebend po stránce hospodářské i správní. Prebendáři nezřídka na svých statcích i sídleli. Již od 15. století můžeme pozorovat, že privátní statky kapitulní se seskupují do určitých celků, které pak příslušely k té proboštské, jejímž základem již od 15. stol. byly Nenakonice, Dub a Dluhonice. Stav statků privátních a obediencí se pochopitelně neustále měnil, pro představu uvádíme stav k r. 1508, v pol. 18. stol. a k době těsně před rokem 1848.

Rok 1508:

Děkan:

Výkleky, Čechovice, Svěsedlice, část Suchých Lazců, patronátní právo ve Vyškově a ve Studenci, lázně u Olomouce.

Probošt:

Dub, Nenakonice, Dluhonice, Křižanovice, Myslechovice, část Tučap, Modřic, Újezda, Hodolan, Starého Brna, krčma u Přerově, plat z olomoucké tržnice.

Arcijáhen:

Část Příkaz, Studence, Olšan, Krčmaně, plat z domů na olomouckém předměstí, patronátní právo kostela P. Marie na Předhradí, kaple P. Marie v olomouckém chorobinci, presentační právo dvou vikariátů, desátý denár z biskupského desátku a platy o farářů olomouckého arcijáhenství.

Scholastik:

Dvůr v Drozdovicích, patronátní právo kostela ve Šlapanicích.

Kustos:

Část Slavonína, Náměště, Biskupství, Břuchotína a Biskupic.

Kanovnícké prebendy:

Velký Týnec, Příkazy, Kobeřice, Zahnašovice, Drozdovice, Nedvězí, Trusovice, Odrlice, Rataje, Topolany, Řepčín, Penčice, Bílovice, Čelechovice, Bílsko, Rybníček, Vlaštovičky, Podbřežice, Dětrichov, Vítonice, Podivín, Povel, plat měšťanů brněnských.

Obedience:

Křenovice, Rozvadovice, Vsisko, Dolní Dlouhá Loučka, Sušice, Radslavice, Hrubčice, Polkovice, Senička, Senice, Prasklice, Ohrozim, Vojnice, Hrušky, Mezice, Uhřičice, Hodolany, Drahlov, Neředín, Kelčice, Křečkovice.

Vikářské prebendy:

Tučapy, Lutín, Dolní Sukolom, Krčmaň, Charváty, Kozlov, Křelov, Dobroměřice, Olbramice, Příkazy, Olšany, Čakov, Studenec, část Dolní Dlouhé Loučky.

Rozdělení prebend a obediencí v l. 1759-1768:

Dignity:

děkanát: Hrubčice, Vítonice, Svěsedlice

proboštví: Nenakonice, Dub Dluhonice, Křižanovice

scholasterie: Šlapanice

kustodie: Břuchotín

rektorát: Vrbátky, Rusín

Prebendy:

seniorát: Velký Týnec, Žešov, Bílovice, Podbřežice, Trusovice, Pohořany, Véska, Lutotín, Nedvězí, Nemilany, Řepčín, Nedvězí, Suchonice, Hlušovice, Senice, Senička, Vojnice, Kobeřice, Šamotišky, Příkazy, Rataje, Slatinice, Jarkovice, Odrlice, Povel (královský kanonikát), Čelechovice, Penčice, Topolany, Výkleky, Vlaštovičky

Obedience:

Drahlov, Neředín; Hodolany, Uhřičice; Polkovice; Křenovice; Kelčice, Křečkovice; Senice; Rozvadovice; Vsisko; Senice, Vojnice; Senička.

Před r. 1848:

Děkan:

Statek Hrubčice (Hrubčice, Otonovice, Svěsedlice, Vítonice).

Probošt:

Statek Nenakonice (Nenakonice, Dub, Dluhonice, Sokol).

Kustos:

Břuchotín.

Rektor u sv. Anny:

Vrbátky.

Probošt u sv. Mořice:

Ohnice.

Kanovnické prebendy:

Bílovice, Charváty, Čelechovice, Senice, Velký Týnec, Slatěnice, Hlušovice, Senička, Kobeřice, Křelov, Krčmaň, Lutotín, Nedvězí, dvůr v Nemilanech, Odrlice, Ohnice, Penčice, Pohořany, Povel, Příkazy, Rataje, Samotišky, Studenec, Suchonice, Topolany, Trusovice, Tučapy, Véska, Žešov.

Vikářské prebendy:

Lutín, Nelešovice.

Z prebend prvních dvou dignitářů kapitulních, tj. děkana a probošta, vyvinuly se samostatné statky Hrubčice a Nenakonice, které měly svou vlastní hospodářskou i patrimoniální správu. Hospodářskou správu ostatních prebend dignitářů, kanovníků a vikářů si až do r. 1850 vedli jako dříve jejich držitelé sami, pro jejich správu patrimoniální byl však v l. 1784-85 zřízen zvláštní úřad, který se sám nejčastěji zval: „Oberamt der kapitularischen Privatgüter“ a pro nějž jsme zvolili název „Správa kapitulních prebend v Olomouci“. Bližší údaje o tomto fondu je možno najít v inventáři z r. 1961.

Komunní statky kapitulní, tj. velkostatky, jejichž výnos zčásti sloužil ke krytí společných výdajů kapituly jako celku, a zčásti byl rozdělován mezi jednotlivé její členy, vznikaly až od konce 17. století. Byly celkem čtyři: Velká Bystřice, Tršice, Haňovice a Petřvald. Nejstarším statkem komunním bylo bývalé léno Tršice, které kapitula získala v r. 1577 od biskupa Jana Mezouna z Telče. Ke statku připojila dva obedienční statky Sušice a Radslavice, takže jej kromě Tršic samých tvořily obce Daskabát, Grymov, Kocourov, Lipňany, Pacetluky, Vacanovice, Oldřišov a Zákřov. Za statky vzdálenější vyměnila kapitula v roce 1589 s Hynkem Bruntálským z Vrba Velkou Bystřicí. Statek je tvořen městečkem Velkou Bystřicí a obcemi Čechovice, Nepřívaz, Hrubá Voda, Jestřábí, Hlubočky, Mrsklesy a Posluchov. V r. 1622 spolu s titulem „věrná“ získala kapitula z konfiskace po Zástřizlech statek Haňovice, ke kterému z původně proboštské prebendy přidala Myslechovice. Statek byl tvořen Haňovicemi, Hradečnou, Kluzovem, Myslechovicemi, Měrotínem, Savínem, Slavětínem a Lukou. V r. 1652 dostala konečně původní biskupské léno Petřvald, který se skládal z obcí Petřvald, Stará Bělá, Velká Košátka, Malá Košátka, Petřvaldík, Výšovice, Stará Ves, Zábřeh nad Odrou a Dvorek.

Se statky převzala kapitula i jejich dosavadní správy, které až do zřízení Ředitelství kapitulních statků fungovaly víceméně samostatně. Dohled nad hospodářskou stránkou měl od r. 1671 hejtman statku Velká Bystřice, o stránku patrimoniální se staral kapitulní notář. Zmíněné již Ředitelství kapitulních statků vzniklo na základě ustanovení hlavy XV. kapitulních stanov z roku 1772. Řediteli byli kapitulou voleni vždy dva kanovníci na dva roky, kteří po ukončení svého funkčního období měli kapitule složit účty ze své činnosti a resignovat. Ředitelství podléhají statky komunní a od r. 1826 i privátní pouze v otázkách hospodářských, v otázkách správních podléhaly přímo kapitule, resp. kapitulnímu notariátu. Bližší údaje je možno opět nalézt v inventáři tohoto fondu (z r. 1961).

Část příjmů přicházela členům kapituly a zaměstnancům dómu ve formě tzv. porcí, jež byly u olomouckého metropolitního kostela trojí:

- 1) za aniversaria („parata portio“)
- 2) za každodenní mše za zemřelé („requialis portio“)
- 3) za konventní mše a nešpory („alba portio“).

„Parata portio“ se rozdělovala čtvrtletně, „requialis portio“ každé pololetí. – Na těchto dvou porcích se podíleli podle repartice: metropolitní kostel, prelát a kanovníci kapituly (děkan většinou obdržel dvojitou porci), kustod, sakrista major, „officians“ (službu konající kněz), 12 vikářů, pomocníci vikářů, sakrista minor, 6 alumnů, kapelník, varhaník, hudebníci, choralisté, strážce kostela, zvoník, kostelní sluhové, chudí.

„Alba portio“ se rozdělovala mezi přítomné preláty a kanovníky, 12 vikářů, 4 fundované pomocníky, punktátora in albis a choralisty.

Porce nepřítomných připadla ostatních. Nárok na porci měli z nepřítomných jen ti, kteří byli nemocni, na léčení mimo město a pobývali ad limina se souhlasem kapituly, fakultou arcibiskupa a dovozením panovníka.

Podrobné dějiny olomoucké kapituly dosud napsány nebyly. Rovněž tak doposud nemáme k dispozici práce, jež by se zabývaly některými dílčími, přesto však rozsáhlými a významnými otázkami – např. přehledem účasti kapituly a jejích členů v politickém a kulturním dění hlavně v období feudalismu, z oblasti práva o vývoji vztahů kapituly k jednotlivým biskupům a arcibiskupům a správním vývojem vůbec, zajímavými otázkami hospodářskými (např. růstem pozemkového majetku) atd. Nově uspořádaný kapitulní archiv nabízí každému zájemci možnost takových studií a hojnost zpřístupněných pramenů.

II. Archiv olomoucké kapituly patří k nejstarším a nejcennějším archivům církevním institucí u nás. Nejstarší jeho část – oddělení listin, čítající přes 2000 kusů – počíná již první polovinou 12. století (listiny biskupa Jindřicha Zdíka z r. 1311 jsou na 2., resp. 3. místě v časovém pořadí listin dochovaných v originále v českých zemích), nejstarší úřední kniha (známé nekrologium olomoucké s texty dalšími) byla založena děkanem Bartolomějem r. 1263, ostatní písemnosti se připojují od 15. století. Kapitulní knihovna, jež s archivem tvoří nedílnou část, čítá přes 600 kodexů v časovém rozmezí od poloviny 11. století do stol. 18. Spojení obou částí je organické – kapitulní knihovna byla značnou měrou doplňována a obohacována z darů a pozůstatostí jednotlivých členů kapituly, řada rukopisů byla používána členy kapituly pro potřeby úřední (jde zde hlavně o kodexy obsahu liturgického, právního apod.). Listiny i rukopisy byly též sepisovány v inventářích movitého majetku ol. kostela, z nichž nejstarší byl pořízen r. 1413, další r. 1430 a poslední, nejobsáhlejší v r. 1435. Význam těchto inventářů a jejich zhodnocení povšimneme si ještě níže.

První zprávy o listinách mohly by působit značně skličujícím dojmem. V první z r. 1311 praví se, že starší listiny byly zničeny buď zubem času nebo válečnými událostmi. Skutečného jádra věci se dnes již nedopátráme, zbývalo by ještě provést hlavně stylový rozbor a srovnání s listinami dalšími z téhož období, zda nejde jen o obligátní formulaci. Pravdivou snad bude zpráva o požáru katedrálního kostela v r. 1204, při kterém měly být zničeny též mnohé listiny, uložené ve věžích. Podobných zpráv bylo by možno shromáždit jistě více. Důležitější bude však zodpovězení otázky, jakým způsobem narůstající množství listin u této významné instituce bylo zpracováno. (Používáme zde částečně výsledků prací M. Flodra a A. Neumanna.) Zajímavé údaje v tomto směru poskytují výše zmíněné inventáře, z nichž nejmladší – z r. 1435 – přináší seznam listin a to podle způsobu uložení. Soupis listin čítal tehdy již 369 položek, některé z nich jsou však uloženy v býv. arcibiskupském archivu v Kroměříži. Listiny byly tehdy uschovány ve třech truhlicích, 12 pergamenových či lněných pytlících a v jedné krabici. V první z truhlic se nacházely nejstarší listiny a zeměpanská privilegia, v druhé hlavně papežské listiny, různé transsumpty a statuta, v ostatních byly pak uloženy listiny týkající se jednotlivých prebend. Při tom písemnosti,

vztahující se k určitému statku, příp. okruhu (např. testamenty, feodalia littere), tvořily společné, uzavřené celky. Třídění listin bylo tehdy provedeno systémem běžným u středověkých církevních archivů – tj. kombinace pertinenciálního a provenienčního principu, v němž hledisko pertinence má zřetelnou převahu. Prvé základy k tomuto uspořádání byly položeny již na počátku 14. století a systém, tehdy zavedený, se udržel až do doby porážky zmíněného inventáře. Svědčí o tom indorsáty dochovaných listin a zejména pak kopiáře, pořizované od počátku 14. století až do třicátých let století 15. Je to především nejstarší kopiář, tzv. Manská kniha biskupství olomouckého, uložený donedávna v býv. arcibiskupském archivu v Kroměříži (sign. M k 1, nyní v kapitulním archivu č. kn. 25), který vzniká v 20. letech 14. století. Dále jsou zde kopiáře, uchované vždy v kapitulním archivu: ve svazku, označeném sign. E I 27 (č. knihy 26) jsou obsaženy dva kopiáře, z nichž první je psán na pergameni (E I 27 m), druhý na papíře (E I 27 p). Pořizeny byly v polovině 14. st. a ke konci 14. stol. Kopiář E I 28 (č. kn. 28) byl zhotoven v 30. letech 15. století.

Věcným rozbořením kopiářů došel Flodr k zajímavým výsledkům. Zatímco kopiáře M k 1, E I 27 m neobsahují zřetelně výběrové hledisko a působí dojmem nahodilosti, E I 27 p vznikl opisem předchozích kopiářů; jistou záměrnost ukazuje druhá část E I 27 m a zcela výběrový – z důvodů majetkových – je kopiář E I 28. Flodr dále zjistil vztah signatur originálu listin a opisů v kopiářích, kde E I 27 m označuje opisy i originály římskými číslicemi a E I 28 římskými číslicemi a majuskulními písmeny.

Jmenovaný došel k dvěma hlavním závěrům:

1. Systém uspořádání a uložení listin v kapitulním archivu, který pro 15. století lze zcela bezpečně poznat na základě inventáře 1435, je mnohem starší. Jeho začátky sahají na samý počátek 14. století, kdy k němu byly položeny první základy.

2. Schema kopiářů odpovídá ve své podstatě vlastnímu uložení originálů, kopiáře a archivy jsou zde v úzké souvislosti.

Tyto závěry doplňuje poznatkem, že domnělé signatury jsou značkami, které nemají dnešní smysl signatur, ale mají význam jiný. Byly praktickou pomůckou k snazšímu vyhledání potřebné listiny, kterou uživatel kopiáře potřeboval vyhledat. Nemusel již nahlížet do jednotlivých listin, nýbrž jen zběžně sledoval dorsa, na nichž byla signatura výrazně poznamenána. Pro toho pak, kdo procházel a užíval originály, byla signatura upozorněním, že listina je opsána v kopiáři pod uvedenou značkou. Za dané situace, kdy signaturní systém vycházel z kopiáře a kopiář měl při tom vzhledem k praktickému zaměření výběrový charakter, to byla na tehdejší dobu jediná nejschůdnější cesta.

O dalších osudech kapitulního archivu a knihovny zůstáváme na dlouho dobu bez bližších zpráv. Materiál sám nenese stopy pořádacích a evidenčních zásahů, pravděpodobně došlo k poklesu zájmu a péče o archiv a knihovnu. Stav fondu musel být dosti zanedbaný, když kapitula sama zabývala se touto otázkou ve svém květnovém zasedání v r. 1586. Usnesla se tehdy provést novou registraci písemností a k tomu účelu schválila dvě osob ze svého středu s přáním, aby se tak stalo co nejdříve. Výsledek byl asi nevalný, neznáme totiž žádný inventář, který by vzešel z takového evidenčního úsilí, nesvědčí o něm poznámky na jednotlivých písemnostech. Při tom nároky na archiv byly dosti časté i v století 16. Z kopiáře biskupské korespondence se dovídáme např., že biskup Prusinovský 23. 4. 1571 požádal olomouckou kapitolu o nahlédnutí do majestátu králů Přemysla a Václava na statek dřevčický v království Českém, téhož roku (23. 8.) ji požádal o privilegia na vsi Topolnou a Spytihněv, potřebná k soudnímu jednání 5. ledna 1572 psal též biskup o zapůjčení privilegií, kterými králové chtěli prokázat své právo visitovat klášter ve Sternberku.

Postupné vyčleňování listin olomouckého kostela nastalo v 16. století. Kolem r. 1520 byly z tohoto celku vyčleněny písemnosti lenní, které pak již měly své vlastní osudy; písemnosti vzniklé z činnosti samých biskupů byly však do kapitulního archivu ukládány i nadále. Ke konstitování biskupského archivu, zprvu čistě jako zvláštního oddělení archivu kapitulního a

bez extradice písemností starších, dochází až na přelomu 16. a 17. století. O přesném datu nemáme bohužel zpráv, (bylo by nutné detailně prohlédnout protokoly zasedání kapituly a její kopiáře, stejně tak kopiáře biskupské, což by bylo užitečné též pro bližší poznání vývoje kapitulního archivu do této doby), bylo to však patrně za kardinála Dietrichštejna (1599-1636), jehož písemnosti nacházíme již v samostatné manipulaci.

Pravděpodobně v 16. století přišel do archivu celý soubor listin kláštera sv. Petra (později sv. Jakuba) na olomouckém Předhradí. Soubor čítá 68 listin z let 1213-1536. Pravděpodobně od husitských válek, kdy část archivu pražské kapituly byla uschována pro větší bezpečnost v Olomouci, zůstaly zde některé její listiny (např. z 7. 8. 1403 a 29. 6. 1404).

Pravděpodobně na počátku 17. století byly též některé mladší listiny znovu utříděny, jak tomu nasvědčují signatury na dorsech některých listin.

Za války třicetileté byly veškeré písemnosti biskupské, kapitulní i archiv manský přestěhovány do Vídně, odkud se vrátily do Olomouce až kolem r. 1650. Po návratu se octly ve velmi konfusním stavu a proto na popud biskupa i kapituly byly v létech 1651 a 1652 uspořádány a pořízen k nim inventář – „Inventarium instrumentorum et scripturarum reverendissimi fidelis capituli cathedralis ecclesiae Olomucensis die 16. Julii 1652.“ (karton 528). Obsahuje 732 záznamů. Druhé vyhotovení seznamu, pocházející z téže doby, je neúplné. Začíná až č. 46, ale sahá až k č. 792. V tomto, resp. o něco pozdějším období, vzniká další seznam „Extractus revisorum scripturarum et privilegiorum in archivio capitulari cathedralis ecclesiae Olomucensis“. Obsahuje 533 záznamů rozdělených do těchto oddělení:

- Episcopalia
- Bona capitularia
- Litterae foundationum catedr. eccl. Olomucensis
- Vicarialia
- Ac ecclesiam sancti Petri
- Ac ecclesiam sancti Mauriti
- Ac ecclesiam beate Marie virg.
- Ac ecclesiam sancti Jacobi
- Extra capitularia

Snad v souvislosti s těmito soupisovými pracemi si kapitula uvědomila (r. 1661) nutnost ustavení archiváře, který by měl uvést celý archiv do trvalého uspořádání, sepsat jej a kapitule opatřit kopie všech pro ni významných dokladů z archivu biskupského. V roce 1664, kdy byla provedena další etapa zpracování, nacházíme již biskupský archiv jako konstituovaný celek, uložený ovšem dosud spolu s archivem kapitulním v severní věži olomouckého dómu.

Další zprávu o archivu olomoucké kapituly máme z r. 1677, kdy se dovídáme, že kapitula měla tehdy již svého archiváře, avšak archiv stále nebyl uspořádán. Děkan mohl tehdy pouze prohlásit, že v archivu je velká pokladnice dokumentů, avšak archiváři je velmi těžko něco najít a proto dal archiváři k pomoci dva vikáře, P. Šebestiána a P. Hoffera, kteří s ním měli vždy tři dny v týdnu sepisovat archiválie. Oba vikáři měli být vzati pod přísahu, kterou složili 29. října 1677. Jakožto adjunkti kapitulního archiváře (není bohužel jmenován, šlo pravděpodobně o A. B. Vettera) se zavázali, že nejen budou svědomitě sepisovat všechny archiválie, ale též zachovávat i archivní tajemství. Oba vikáři se vskutku dali do práce, která (zřejmě pro nemožnost práce v zimním období) se protáhla až do r. 1681. Místo jmenovaného vikáře P. Šebestiána setkáváme se s Janem Karlem Bílským. Oba tito adjunkti žádali uvedeného roku kapitulu o proplacení půlroční remunerace za archivní práce. Měli dostat 50 zl., které jim kapitula poukázala ze sakristánské pokladny. Odměnu obdrželi za „nesnadnou revizi a velmi pracný soupis archiválií“.

Archiv byl tehdy snad zhruba uspořádán, však již v r. 1688 byl opět v nepořádku, takže nebylo možno v něm něco nalézt. Dovídáme se to z důtky, kterou kapitula udělila svému archiváři kanovníku hr. Albertu Bedřichovi Vetterovi (archivářem jmenován r. 1677). Úvodem se

mu připomíná, kolik práce a peněz stálo uspořádání všech dokladů, přesto však je již opět vše v nepořádku a proto se mu nařizuje, aby původní pořádek obnovil. Celkem ostrý tón přípisu si vysvětlujeme oceněním důležitosti archivu pro kapitulu, jenž jest v textu nazván „anima iurium nostrorum“.

Další zprávy o osudech archivu se pak opět na určitou dobu tratí – k větší akci pořádací dochází v polovině 18. století. Roku 1752 kapitula na svém zasedání, konaném 28. dubna, jmenovala vikáře Jana Holomčíka svým archivářem s ročním platem 50 rýnských, jež měl dostávat čtvrtletně ze sakristánské pokladny. Na témže zasedání kapitula připomenula vikářům statuta a usnesení, podle kterých mají do archivu vrátit všechny spisy a knihy, které si vypůjčili. Nedávno před jmenováním Holomčikovým (r. 1750) byla vypracována nová pomůcka k archivu – inventář listin a listů. – Kapitulní účty nás informují, že uvedený vikář nebyl vlastně archivářem, nýbrž jen jeho pomocníkem. Vlastním správcem archivu zůstával vždy kanovník, který však zpravidla se tomuto úkolu nevěnoval a funkci obstarával vikář. O tom nás poučují tituly, dávané vikářům v účtech. R. 1751 a 1767 je dotýčný vikář nazýván vicearchivarius, 1768 a 1772 der Archiv-adjunktus.

V této době byly také upřesněny povinnosti osob, spravujících archiv a knihovnu. Jsou zachyceny v kapitulních statutech z r. 1772 v kapitule 14. Úvodem se praví, že mezi klenoty olomoucké kapituly jest zajisté počítati i její archiv. Ten mnoho utrpěl za švédských válek, po nichž byl znovu uspořádán, leč později znovu upadl v nepořádek. Kapitula tehdy ustanovila, aby vždy jeden kanovník z jejího středu byl ustanoven archivářem a jemu k ruce byl dán jeden z vikářů, který uměl německy i česky. Úkolem obou bylo všechny listiny a spisy dobře střežit, uchovávat v pořádku, neuspořádané písemnosti řádně uložit, evidovat a sepisovat je podle oddělení. Navíc se jim ukládalo opisovat důležité listiny (jako privilegia, smlouvy, transakce apod.) do zvláštních knih. Ke všemu materiálu měli pořizovat repertáře, pro knihovnu pak katalog. Vrchní dozor nad archivem měl děkan, resp. předseda kapituly, bez jehož vědomí a souhlasu nesmělo být nic z archivu vypůjčeno. Pokud by se stalo, toliko na písemné potvrzení. Klíče od archivu a knihovny měl knihovník-archivář, za jeho nepřítomnosti děkan nebo jeho zástupce. Archivní adjunkt byl povinen složit kapitule přísahu. Obdobná ustanovení se nacházela též ve statutech z r. 1828 a mutatis mutandis i v statutech z r. 1933. Zde bylo ovšem přihlédnuto k některým ustanovením Codexu iuris canonici (hl. kánonům 383, 378 a 376) a k obecnému vývoji archivnictví. Daleko větší důraz se kladl např. na vypracování pomůcek k archivu, upravovala se badatelská činnost (včetně fotografování) a nezapomínalo se i na přebírání spisů z registratury.

Bude však užitečné vrátit se ještě k sledování osudů kapitulního archivu na sklonku 18. a počátkem 19. století. Je to totiž období, které znamená novou etapu ve vývoji tohoto starobylého archivu. Kapitulním archivářem se tehdy stává učený kanovník Jan Josef baron Buol (narodil se ve Vídni 14. června 1756, ordinován byl r. 1779, na doktora obojího práva byl promován na pražské universitě 22. 8. 1783, zemřel 19. května 1825). Svě funkci archivářské věnoval se tělem i duchem. Jeho znalosti (nadprůměrné byly např. jazykové – kromě němčiny, latiny a češtiny ovládal řečtinu, francouzštinu a italštinu) a neobyčejná píle přinesly zvrát v dosavadním stavu archivu a knihovny. O rozsahu jeho díla svědčí nejlépe sám materiál. Četné písemnosti opatřoval evidenčními a vysvětlujícími poznámkami. Buol psal stručné registry a vysvětlivky na dorsa listin (zde bohužel několikrát vyškral staré signatury), na přídeští a předsádky rukopisů, do kopiářů, protokolů a místy i aktového materiálu, pořizoval různé rejstříky a seznamy. Na tom však jeho činnost nepřestávala. Pokoušel se též o samostatné historické, diplomatické a kodikologické studie z problematiky materiálu, který mu byl svěřen. V archivu se dodnes dochovala v rukopisech (namnoze neúplných) celá řada jeho pojednání, jež svědčí o tom, že byl dobře obeznámen s materiálem i příslušnou soudobou literaturou. Buolova práce pořadatelská a evidenční setkávala se hned na počátku s nebezpečnou pohromou – s požárem dómských věží 28. února 1803, kde (ve věži severní ke kapli sv. Anny) byl archiv tehdy uložen. Tehdy vlastně archiv

zachránil před zkázou, když obětavě s pomocí dvou vikářů jej vynášel z ohně. Tím se ovšem archiv octl v chaotickém stavu a nyní začalo Buolovo dílo výše popsané, jež se v podstatě udrželo až do našich dob. Archiv po požáru byl přenesen do místnosti nad nynější dómskou sakristií, kde již od dřívějších dob byla knihovna a jež byla nazvána „libraria“. V r. 1867 byl archiv přemístěn do budovy kapitulního probošství na Křížkovského ulici č. 8 a po převzetí do správy tehdejšího krajského archivu z r. 1951 do budovy na Wurmově ulici č. 11, kde je doposud.

Buolovým adjunktem byl vikář Kozák, s jehož činností se setkáváme hlavně u českých listin, na jejichž dorsa psal někdy stručné registry a u části aktového materiálu, na jehož obaly psal velmi podrobné obsahy. Jíž před Buolovým nástupem (kolem r. 1790) část spisů pořádal, ukládal do obalů a ty označoval uvedením obsahu Jan Kodidek, kapitulní registrátor.

Do let 1837 – 1839 spadá velkorysý plán na reorganisaci archivu olomoucké arcidiecése. Podnět k celé akci vyšel vlastně od Bočka, který společně s Palackým patřil k prvním laickým návštěvníkům těchto institucí. Podle plánu navrženého Ant. Bočkem a realizovaného arcibiskupským archivářem dr. Branowitzem byla veškerá zásoba písemností rozdělena na tři celky: 1. Arcibiskupský archiv v Kroměříži, 2. Kapitulní archiv, 3. Konsistorní archiv v Olomouci. Ve výše uvedených letech byla provedena zevrubná revize všech archivů a registratur a započato s vlastním pořádáním. Po uspořádání všech těchto tří celků měl být sestaven umělý archiv arcidiecésní. Poněvadž archiv kapitulní by býval přišel o své nejvzácnější kusy, postavila se kapitula proti tomuto návrhu a tím jeho uskutečnění z archivního hlediska (možno dodat na štěstí) znemožnila.

V této době byl archivářem Antonín svob. pán Butz z Rolsberku (nar. 11. 7. 1771, + 31. 12. 1843). Dne 8. března 1815 byl jmenován tzv. spoluarchivářem kapituly, vlastním archivářem a knihovníkem se stal 27. září 1825. Pro časté nemocnění Rolsberka byl kapitulou jmenován spoluarchivář hr. Leopold Ludvík Galler (1794 – 1883), který se této funkce vzdal 22. 2. 1844. Dne 8. března 1844 spravoval archiv děkan a světící biskup Rudolf svob. pán Thysebaert (29. 4. 1798 – 12. 5. 1868), jemuž k ruce byl dán spoluarchivář Petr svob. pán Mattencloit (31. 7. 1806 – 23. 2. 1856), který byl zakrátko (27. 9. 1844) jmenován vlastním archivářem a knihovníkem. V této funkci však dlouho nesetřval a resignoval 28. března 1845 (v jeho osobním spise D III m 4 je zároveň zpráva o převzetí knihovny z residence č. 13). Na zasedání olomoucké kapituly 11. dubna 1845 byl jeho nástupcem zvolen Vilém svob. pán ze Schneebergu (1801 – 1880). Velké zásluhy o kapitulní archiv si získal a prakticky nynější podobu jemu dal Bedřich lantkrabě Fürstenberk (18. 10. 1813 – 20. 8. 1892), jemuž pomáhali archivní adjunkt vikář Jan Fiala a arcibiskupský archivář Branowitz. Fürstenberk rozdělil celou látku do věcných skupin, označených písmeny A – S. Uvnitř těchto skupin byl materiál uspořádán věcně a chronologicky. Ke každému oddělení měly být vypracovány inventáře a repertáře. Práce nebyly však dokončeny pro odchod Fürstenberkův na arcibiskupský stolec olomoucký (zvolen 6. března 1853). Za něj bylo vypracováno 6 obsáhlých repertářů. 1 abecední a 5 speciálních pro signatury A – E III. V prvním repertáři je zaznamenáno 847 listin z rozmezí 1131-1550, v II. (B) 1016 listin z let 1550-1762, v III. (C) 880 listin od r. 1762 do doby nejnovější. Ve IV. repertáři (D) je zachyceno 248 svazků a 2170 čísel, v V. (E) 147 fascikulů. Po Fürstenberkovi správa archivu byla 27. září 1853 svěřena svob. p. Vincenci Konopkovi (1810 – 1891), jehož nástupcem se stal Robert hrabě Lichnovský (7. 11. 1822 – 25. 1. 1879), který s adjunktem Theodorem Kukulou dal poslední podobu oddělení G v r. 1871. Při volbě dalšího archiváře a knihovníka dne 13. 1. 1888 – rytíře dr. Bedřicha Premersteina (22. 12. 1833 – 31. 7. 1899) – byla mu zároveň určena remuneration: 100 zlatých ročně. 4. srpna 1902 byl archivářem zvolen kanovník dr. Karel Wisnar (25. 10. 1852 – 15. 4. 1926), který tuto funkci titulárně zastával i v době, kdy byl již děkanem kapituly a světícím biskupem. Pravděpodobně jen krátce působil zde též hrabě Zikmund Václav Halka – Ledochowski (21. 1. 1861 – 12. 1. 1944). V letech 1927 – 1938 byl archivářem děkan a emeritní univ. profesor KU Josef Kachník (13. 5. 1859 – 3. 12. 1940), který byl literárně velmi činný a sepsal mj. pojednání „Osm set let Dómské kapituly olomoucké“ (Praha 1931), sepsané na

základě bohatých jeho znalostí kapitulního archivu. Po Kachníkovi jako poslední kapitulní archivář a knihovník byl zvolen dr. František Tomašík (13. 1. 1878 – 25. 10. 1951). Za jeho působení uspořádal oddělení N univ. prof. Augustin Neumann a novější kapitulní registraturu převzal dr. Metoděj Zemek. V roce 1941 byl do kapitulního archivu vyslán pracovník Zemského archivu v Brně dr. Adolf Turek, který pořídil celkový stručný inventář kapitulního archivu. Oddělení A-C, která měla podrobný inventář Fürstenberkův, stručně charakterizoval, podrobněji popsal oddělení D – R a zběžně popsal oddělení S.

V archivu olomoucké kapituly byl uložen jako depositum též archiv vikářského kolegia. Byl uspořádán samostatně, r. 1848 vicedomestikem Klementem Černochem; repertář pak doplněn a upraven r. 1888 vicedomestikem Antonínem Koblihou. Byly vytvořeny dva repertáře: repertář vikariátního archivu a repertář archivu vikariátních prebend. Vikariátní archiv byl členěn na skupiny: přijímání, investitura a instalace vikářů; Fase příjmů vikářů; Kůlna na vozy v Olomouci; Účetní výtky; Aktivní kapitály; Činže zpětné koupě; Pasivní kapitály; Panální pšenice; Nákup a prodej dřeva; Placení daní; Záležitosti prebendy Lutín – práva a povinnosti, hospodaření, stavební záležitosti; Záležitosti prebendy Nelešovice; Nadace; Normálie a nařízení; Vikářské konference; Jednací protokoly; Účty a účetní přílohy; Soudní záležitosti; Varia; Archiv vikářských prebend byl rozdělen do těchto skupin:

Popisy a fase vikářských prebend

Vikářské domy

Odvádění a odběr piva (vasallien)

Břemena na prebendách

Nařízení a normálie týkající se prebend

Záležitosti jednotlivých prebend: Studenec, Tučapy, Křelov, Příkazy s obediencí Senička, Krčmaň, Hlušovice s obediencí Štětovice, Dobromilice s obediencí Vojnice, Hlušovice s obediencí Olšany, Kozlůvky, Charváty, Senička s obediencí Sokolnice, Lutín s obediencí Křelov a Senice.

Takto uspořádaný archiv vikářského kolegia pojal Turek do svého soupisu a přidělil mu signatury P a R. Do Turkova soupisu nebyly však pojaty archiválie, jež nezařadil Kobliha do archivu a jež zůstaly uloženy volně.

Z archivních adjunktů, kteří často vykonávali hlavní práce archivní, je možno uvést alespoň některé. Archiváři Rolsberkovi k ruce byl dán 12. 2. 1841 vikář Theodor Hampel, který resignoval 14. prosince 1849 pro práce na konsistoři. Jeho nástupcem byl jmenován téhož dne vikář Jan Fiala. Po jeho jmenování farářem u P. Marie v Kroměříži a děkanem tamní kolegiátní kapituly nastoupil 7. 12. 1855 vikář Wolfgang Jančík. Tehdejší archivář Konopka navrhl 8. 11. 1855, aby adjunkti dostávali stálou roční odměnu, což ředitelství kapitulačních statků zamítlo 23. 11. pro nedostatek peněz. Jeho pozdější nadřízený kanovník Lichnovský byl později v tomto směru úspěšnější – navrhl a prosadil roční odměnu 80 zlatých, vyplácených ve dvou ročních termínech. Jančík vykonával tuto funkci do 1. září 1870, kdy požádal o zproštění ze zdravotních důvodů. Po něm byl adjunktem ustanoven Theodor Kukula, po jehož jmenování farářem ve Velké Bystřici nastoupil 18. 4. 1884 vikář a dómský farář Antonín Kobliha (1851 – 1933). Kobliha se věnoval kapitulnímu archivu s velkou péčí, převzal, uložil a na obalech popsal některé písemnosti (např. osobní spisy kanovníků). Roku 1890 vydal edici „Urkunden – Sammlung betreffend die Privilegien und Rechte des hochwürdigst – getreuen Metropolitankapitels zu Olmütz (Olomouc 1890, 78 str.). Dalším kapitulním adjunktem byl dr. Metoděj Zemek, jmenovaný v r. 1942, jenž vystřídav dr. Karla Bureše (1947 – 1949) stal se v r. 1949 II. kapitulním archivářem. Zemek tehdy mj. pracoval na katalogisaci kapitulních rukopisů (připravil popisy kodexů sign. CO 1 – 100), převzal do archivu novější kapitulní registraturu atd. Jeho práce byla dosti ztížena současným zastáváním funkce archiváře university.

Studium v kapitulním archivu, který byl archivem privátním, bylo vázáno na písemné svolení kapituly. Možnost studia byla v něm dosti ztížena – podle jednoho podání kapituly z r.

1925 – byl přístupný vědeckým pracovníkům jen v letních měsících (od června do srpna). Pro lepší zpřístupnění a zpracování byl převzat od kapituly do operativní správy tehdejšími Krajským archivem 17. 2. 1951.

III. Archiv metropolitní kapituly chápeme poněkud v širším rozsahu, než byl popsán v Průvodci (str. 37 – 46). Za nedílnou součást celého komplexu považujeme také tzv. Soubor rukopisů a Starou kapitulní knihovnu, jež v uvedené pomůcce byly vedeny samostatně. K tomuto chápání vedla dříve skutečnost, že jde o součásti přece jen odlišného charakteru a svým způsobem jedinečné. Obě součásti však více či méně sloužily úředním potřebám kapituly jako celku i jejich jednotlivých členů a jejich původce je totožný s původcem kapitulního archivu. Nevidíme tedy nadále důvodů, proč by měly být vedeny jako samostatné celky. Dále pak přistupuje okolnost, že není podstatného rozdílu mezi oběma skupinami navzájem – knihy rukopisné byly zcela zákonitě ve své době – vystřídány knihami tištěnými. Nelze též přehlédnout i hledisko historicko-správní, v minulosti byl vždy archiv i knihovna spravován jedinou osobou, mající vrchní dohled. Příslušný kanovník měl označení „archivář a kanovník“.

V současné době rozpadal se tedy celý kapitulní archiv na tři velké celky –

1. Historický archiv nebo jak se v Průvodci říká Starou manipulaci,
2. Novou manipulaci
3. Kapitulní knihovnu.

- Do Nové manipulace počítáme i tzv. Notariát, o jehož vztahu k ní se zmíníme níže.

Tzv. Stará manipulace je co do vnitřního členění a uspořádání uměle vzniklým celkem, který byl do této podoby uveden naposledy v polovině minulého století a později doplňován. (Mezi tímto umělým celkem a kupř. umělými celky v Kroměříži je podstatný rozdíl v tom, že u kapitulního archivu jde o celek provenienčně jednotný, respektovány zde nebyly pouze diplomatické kategorie materiálu a původní registraturní pořádky). Materiál, který v době vytvoření tohoto celku byl k dispozici, byl bez ohledu na diplomatické kategorie a spisovenská období rozdělen do věcných skupin A – R, co se nikam jinem nehodilo, tj. převážně materiál hospodářský a účetní, byl zařazen do oddělení S a zde uchován v dosti konfusním stavu. Spisový materiál této manipulace zhruba zahrnuje do první poloviny 18. století (toto období přirozeně není také jednotné, staré pořádky však dnes již v něm nelze dobře rozeznat) ještě období zhruba z let 1750 – 1770 a období tzv. notariátní 1771 – 1870. Ojedinele vyskytovaly se v této staré manipulaci i písemnosti z manipulačního nejnovějšího (po roce 1870). Není třeba zdůrazňovat, že tato Stará umělá manipulace se časově překrývá s manipulací novou.

Z hlediska archivního by nepochybně bylo nejsprávnější tuto Starou manipulaci rozbít a uspořádat archiv do tří vrstev – do roku 1770, do r. 1870 a poslední až do dnešní doby. Vzhledem k okolnosti, že jde o celek provenienčně jednotný a v literatuře výborně známý, nepovažovali jsme rozbítí historického archivu za výhodné a žádoucí. Není třeba zdůrazňovat, že takové počítání by bylo jak časově, tak pracovní neobyčejně náročné. Považovali jsme za vhodnější v rámci staré manipulace provést určité vnitřní přesuny – tj. hlavně scelení těch písemností, jež se nacházely roztržené v několika signaturách často značně odlišných. To byly případy dosti časté. Na druhé straně bylo zapotřebí v některých případech restituovat dřívější stav. Mínil se tím stav, na kterém byl archiv před zásahy většinou brigádnickými po převzetí do správy tehdejšího Krajského archivu. Těmito zásahy byla původní struktura zčásti narušena (např. u signatur H, I, K, L, M). Proti původnímu stavu byly z jednotlivých oddělení vyňaty všechny knihy a zařazeny do oddělení knih. Rovněž bylo nutno z oddělení listin vyčlenit některé kusy tam nepatřící a zařadit je do oddělení spisů (jejich seznam nachází se v příloze). Z oddělení S, které celkem nikdy nemělo pevnou strukturu a jednotnou obsahovou náplň, byly vyřazeny do zvláštního oddílu všechny účty, ostatní aktový materiál do příslušných signatur. Zvláštní kategorii tvoří však účty prebend, jejichž větší část byla zásahem brigádníků vyčleněna z oddělení I (pozůstalosti členů kapituly) a zařazena do signatury S. Tyto účty byly zařazeny zpět do pozůstalostních spisů, kde původně právem byly. Nebyly totiž vedeny pro každou prebendu zvlášť, ale společně pro

prebendu toho kterého člena kapituly. Účty jednotlivých prebendálních statků nenajdeme tedy zvlášť, ale pohromadě v jednom sešitu se statky jinými tak, jak byly tomu kterému kanovníkovi přiděleny. Jednou je tedy účet prebendy Velký Týnec spojen v jeden sešit s účtem prebendy Suchonice a Trusovice, jednou se Senicí a Dubanami atd. Jediným pojítkem je tu tedy pouze osoba držitele.

Vývoj vedení účtů kapituly byl dosti složitý. Jako kapitulní pokladna působil zprvu sakristanát metropolitního kostela sv. Václava v Olomouci. Se vznikem farního úřadu u sv. Václava byly založeny též samostatné účty farního úřadu, takže pro kapitulní peníze byla zřízena vlastní pokladna, jejíž účty jdou v téměř celistvé řadě od r. 1812, normy pro její působení byly však vydány kapitulním rozhodnutím ze dne 27. září 1825. Vlastní kapitulní pokladna přetvořena r. 1873 v kapitulní hlavní divisi pokladnu, jež vedle hlavních knih vedla souběžně i knihy kont rezidencí a knihy kont kanovníků jako pomocné knihy. Samostatné účty farního úřadu sv. Václava byly spravovány do r. 1824 společně s nadačním fondem a kapitulním fondem trhových peněz (ten působil asi jako kupní fond). R. 1831 zřízena vlastní pokladna metropolitního kostela, která od r. 1927 vedla deníky pro vlastní jmění metropolitního kostela. Spolu s účty kostela byly vedeny i účty fondu stříbra metropolitního kostela (od r. 1841 vedeny samostatné účty fondu stříbra metropolitního kostela a fondu stříbra farního kostela sv. Václava a rektorátního kostela sv. Anny), dále chudinská pokladna a nadační pokladna (jež vedla i účty jednotlivých nadací). Kapitula sama pak spravovala pensijní fond (zřízen r. 1806), kauční fond (od r. 1836), kapitulní fond trhových peněz (od r. 1824), svatováclavský fond, fond pro fundus instructus na kapitulních statcích a fond pro stavbu fary scholasterie ve Šlapanicích.

Vikářské kolegium vedlo samo své účty jako domestikální účty příjmů a vydání. Tyto přeměněny od r. 1743 v účty statků Lutín a Nelešovice, r. 1855 obnovena opět domestikální pokladna.

Kapitule byly předkládány k revizi též účty komunních a privátních statků. Se zřízením ředitelství kapitulních statků r. 1772 revidovalo ředitelství tyto účty samo. Sirotčí účty vedeny zprvu na jednotlivých statcích, od r. 1749 veden společný sirotčí účet pro komunní a privátní statky.

„Nová spisovna“ se vlastně skládá se dvou různých manipulací, jejichž dělítkem je rok 1870. Spisy z let 1770-1870, zvané notariátní, byly vedeny sice čistě presenčně, byly však spojovány do obsahově jednotných fascikulů. Tento stav však nešel přesně rekonstruovat, poněvadž písemnosti materiemi označovány nebyly a spisy samy se v drtivé většině dochovaly v rozsypu. Další potíž spočívala v tom, že při zavedení nového systému podle fachů po roce 1870 byla větší polovina notariátní registratury do tohoto nového systému včleněna. Daleko ekonomičtější tedy bylo vřazení zbylých písemností notariátních do fachového systému, než důsledná rekonstrukce notariátní spisovny.

Přehled pořadacích prací v kapitulním archivu:

Po převzetí archivu do operativní správy (fond sám zůstává vlastnictvím metropolitní kapituly) byly první práce spíše povahy revisní, částečně též pořadací, prováděné hlavně vysokoškolskými brigádníky. Tak v r. 1952 byla provedena revise listin (podle Fürstenberkových katalogů), připravovány první popisy rukopisů kapitulní knihovny (např. Fr. Grausem). Došlo tehdy k pokusům o dílčí uspořádání některých signatur (H I, H II, I, L, N, S), kde některé zásahy nutno po pravdě říci – nebyly vždy šťastné. Došlo tehdy např. k již uvedenému vytržení účtů z pozůstalostních spisů jednotlivých kanovníků apod., což do značné míry vyplývalo z neznalosti celkové struktury archivu a nezpracovaností brigádníků. Po nastoupení stále síly v Olomouci k některým částem signatur byly vypracovány pomůcky dosti detailní (např. pro část signatury Ch, vypracovaný dr. Františkem Drkalem). K ostatním signaturám historického archivu sloužil stále Turkův inventář. V r. 1956-1957 byla zpracována Nová spisovna, v r. 1957 komplex všech účtů, z nichž později byly podle příslušnosti vyčleněny do náležejících fondů – do Ředitelství kapitulních statků, Správy prebend kapituly, jednotlivých kapitulních velkostatků a kapituly

samotné. Do r. 1771 byly ponechány účty u kapituly, od r. 1772 účty komunních statků byly zařazeny do Ředitelství kapitulních statků. V r. 1959 po dohodě s tehdejším StA v Uherském Hradišti a jeho pobočkou v Kroměříži byly z fondu Arcibiskupství Olomouc převzaty některé úřední knihy (např. statuta olomoucké kapituly). V r. 1965 od metropolitní kapituly byly převzaty protokoly zasedání z mladší doby (do r. 1941), v r. 1966 (po převzetí církevních fondů v Kroměříži) přiřazen kopiář sign. Mk 1.

Nejprve bylo započato s náročnou inventarisací listin do Bílé hory a tříděním spisů staré manipulace. Při zpracování listin bylo zvoleno schema prohloubenějšího popisu na základě základních pravidel (schema popisu nachází se na samém začátku inventárních záznamů listin). Pro úplnost uvádíme, že byly inventovány všechny listiny (včetně opisů, pokud mají ve Fürstenberkově katalogu samostatnou signaturu a jsou ve fondu dochovány jako jediný exemplář). Pokud u listin jsou dochovány kromě originálů zároveň opisy téže listiny, je na existenci opisu upozorněno v příslušné rubrice inventárního záznamu. Dále byly rozepsány inserty a jejich záznamy zařazeny na příslušné místo v chronologické řadě. Listiny dochované pak v tomto případě nebyly označeny inventárními čísly, ale čísly pořadovými, na něž se odvolávají rejstříky. Z oddělení listin po r. 1920 byly vyloučeny některé písemnosti tam diplomaticky nepatřící, jako např. inventáře metropolitního kostela, geometrické tabelky pozemků, aboliční smlouvy a soupisy poddanských povinností, katastrální výkazy (např. interimální kalkulace a urbaniální fassé), protokoly o dražbách, výkazy nadací, zrušení propinačních práv aj. Soupis všech těchto vyloučených listin, stejně jako signatury listin scházejících nachází se v příloze č. 2.

Ač zmíněné Fürstenberkovy repertáře listin byly na svou dobu dokonalé, přece jen nejsou dnes zcela vyhovující – vynechána či špatně čtena byl tehdy např. jména osobní a místní, při údajích u některých vsí byly opomenuty údaje v listinách, že jde o vsi pusté, záznam jedné listiny z r. 1566 se zmiňuje v pomůcce jen o domě, ač v listině je uvedeno „dům slove zbor“ (tj. Jednoty), nedostatky byly i v označování druhů měn, tak několikrát čteme údaj o zlatých, ač jde o zlatý uherský, který měl nižší hodnotu, inserované listiny nebyly rozepsány apod.

Postup prací při zpracování staré manipulace byl zahájen rozpisem záznamů na kartotéční lístky z Turkova inventáře a jednotlivých dílčích soupisů, vypracovaných v 50. letech, pokud je bylo možno použít a to takto: po signaturu G včetně použito pomůcky Turkovy, H 1 a H 2 nových seznamů, H 3 – Turkovy pomůcky, Ch, K, L nového seznamu, N – podle nového seznamu (ve výběru), S – podle Turkovy pomůcky (ve výběru). Ostatní signatury byly zpracovány podle stávajícího stavu. Na lístky byly rovněž zachyceny údaje o velmi četných dodatcích jak k staré, tak k nové manipulaci (zpracovali Bistřický a Kouřil). Na lístcích byl rovněž zachycen materiál notariátu (zpracovala Králíková). Lístky byly pak zařazeny podle příslušnosti do upraveného schématu staré manipulace. Návrh na nové rozdělení aktového materiálu staré manipulace, jež bylo velmi nutné, vypracoval před svým odchodem na filosofickou fakultu UP dr. Jan Bistřický. Návrh je součástí nového schématu kapitulního archivu (nachází se v příloze č. 1).

Práce s materiálem staré manipulace byla tímto rozpisem značně ulehčena, na druhé straně však komplikací nebylo, protože údaje z Turkova inventáře bylo nutno pochopitelně často verifikovat. Způsobeno to ovšem nebylo uvedenou pomůckou, ale způsobem uložení materiálu. Pro krátký pobyt v archivu nemohl dr. A. Turek pochopitelně projít všechny fascikly a spolehl se hlavně na údaje, uvedené na hřbetech desek, v nichž archiválie byly uloženy. Nápis na hřbetech, ale i uvnitř na obalech často nesouhlasily s obsahem, který téměř vždy byl bohatější a – co horší – pocházel z nejrůznějších signatur. Tím se pochopitelně postup prací značně zkomplikoval a prodloužil, jiné, schůdnější cesty však v tomto případě nebylo. Uvnitř jednotlivých manipulací docházelo pochopitelně k přesunům – hlavně směrem k nové manipulaci (kam např. byly přeřazeny některé mladší osobní spisy kanovníků).

U nové manipulace jedna materie zabírá velmi často několik fachů, navíc tyto fache byly od sebe někdy vzdálené. Při pořádacích pracích byly tyto fache přiřazeny k sobě (např.

„biskupské statky“ – fach 106-108, 121-124, 138-139) a uvnitř dále rozčleněny. Přehled této spisovny viz v příloze č. 1.

Celkově oddělení spisů (III.) bylo zpracováno takto:

- a) pomocné knihy byly rozříděny na
 - 1) expediční protokoly
 - 2) podací protokoly
 - 3) přehledy spisů, repertáře, indexy
- b) aktový materiál členy se na tři skupiny:
 - 1) stará spisovna – uspořádána doplněním a logickým učleněním Turkova soupisu a dořazením rozsypu (schema viz příloha č. 1)
 - 2) nová spisovna („fachovaná“) – do ní byly zařazeny i spisy notariátu, dosud v rozsypu
 - 3) archiv vikářského kolegia – uspořádání Černochovo a Koblihovo ponecháno pouze jako rámcové. V zásadě byl spojen tzv. archiv kolegia a archiv prebend, zrušeno novější (Turkovo) označení P a R (jež bylo pouze ideální) a začleněny jednotliviny volně uložené v rozsypu. Všechn tento materiál byl označen jako „vikářské depositum“ (tohoto pojmenování bylo i dříve používáno) se signaturou VD a pořadovými čísly.

Dále v časovém pořadu byly zpracovány knihy. Byly uloženy na různých místech – v signaturách E, L, N, připojeny kusy z Kroměříže (výše uvedené), jednotliviny z registratury kapituly (sign. S), protokoly zasedání kapituly (ze sign. Ch a převzaty z kapituly přímo), z rukopisů kapitulní knihovny (sign. Co 611, 612 – manské zřízení, CO 333, 334, 529 a 560 – opisy purkrechtních register Sušic a Radslavic).

Všechny byly rozříděny věcně podle schematu:

1. protokoly zasedání kapituly
2. statuta, kopiáře, registra
3. kalendaria a nekrologia
4. ostatní správní knihy (knihy statut cizích kapitul, proposice stavů na sněmu aj.)
5. urbáře, knihy purkrechtní, registra dědinská a sirotčí
6. katastry a daňové výkazy
7. přehledy pořízené k abolici robot

Oddělení účtů (IV.) bylo rozděleno na:

- A. Peněžní účty kapituly
- B. Hmotné účty kapituly
- C. Revidované peněžní a hmotné účty kapitulních statků
- D. Soudní a politické účty kapitulních statků
- E. Různé (účetní tabulky)

Oddělení (V.) – Mapy plány, tabla a kalendáře bylo rozděleno do následujících skupin:

1. stavební plány
2. katastrální mapy
3. polnohospodářské mapy
4. vodohospodářské mapy
5. mapy správní a politické
6. tabla a kalendáře

Z oddělení (VI.) – pečetidla – byly vyloučeny typáře kapitulních statků, olomouckého arcibiskupství a cizích úřadů.

Skartováno bylo jen v míře nejnútnejší (např. nepodstatné doprovodné přípisy). Při pořádání byly nalezeny též některé písemnosti cizí, které přišly do archivu pravděpodobně s novými zaměstnanci (z velkostatků Hodonín a Velké Losiny, olomoucké konsistoře a církevního soudu v Olomouci), jež byly vyloučeny.

Na závěr možno zde připomenout velký význam provedené inventarisace tohoto významného archivu nejen pro lepší zpřístupnění fondu, ale i pro celkové zpracování rozsáhlého komplexu fondů, nazývaného archivním souborem olomouckého kostela. Tvořen je velkým souborem (samozřejmě samostatných) fondů dvou hlavních institucí – arcibiskupství a kapituly.

U kapituly rozčlenění fondů vypadá takto:

I. Archiv metropolitní kapituly

II. Archivy institucí, vykonávajících hospodářskou funkci:

1. Archivy ústředních správ

- a) Archiv ředitelství kapitulních statků v Olomouci
- b) Archiv správy kapitulních prebend v Olomouci

2. Archivy jednotlivých statků:

- a) Archiv Vs Velká Bystřice
- b) Archiv Vs Tršice
- c) Archiv Vs Petřvald
- d) Archiv Vs Haňovice
- e) Archiv Vs Nenakonice
- f) Archiv Vs Hrubčice

III. Písemné pozůstalosti členů kapituly:

- a) Písemná pozůstalost Adama Potulického
- b) Písemná pozůstalost Josefa Vyvlečky
- c) Písemná pozůstalost Antonína Koblihy
- d) Písemná pozůstalost Rudolfa Nejezchleby
- e) Písemná pozůstalost Vojtěcha Tinze
- f) Písemná pozůstalost Františka Světlíka

Z celého komplexu byl nyní uspořádán článek hlavní a nejdůležitější – archiv kapituly (I).

Z ostatních již dříve byly zpracovány: II 1/a, b; IIIa-d. Písemnosti sub II.2a, b, d – f mají být uspořádány do konce r. 1967, písemnosti II 2/c nacházející se v StA Opava.

IV. Význam kapitulního archivu je určen v podstatě dvěma činiteli: výší podílu kapituly v tom kterém období na veřejném dění moravském a stupněm dochování materiálu. Obecně můžeme říci, že role kapituly v dějinách Moravy, původně dosti značná, od sklonku feudalismu klesá. Tím je také řečeno, že význam kapitulního archivu tkví v materiálu starším. Stav dochování materiálu je poměrně velmi dobrý. Jestliže pro období nejstarší, od 1. poloviny 12. století, jsou to výhradně listiny, koncem století 13. a ve věku 14. již přistupuje materiál další, jako kapitulní statuta, nekrologia a jakési pokusy o shrnutí údajů urbariátního charakteru, které najdou uplatnění ve století následujícím. K daným druhům materiálu se ve století 15. připojuje korespondence, v polovině 16. století protokoly kapitulních zasedání a koncem století aktový materiál. Materiálu kapitulního využije téměř každý badatel, který hledá prameny k nejrůznějším odvětvím historie.

V. Archiv olomoucké kapituly, patřící k nejrozsáhlejším církevním fondům u nás, byl inventarisován v l. 1964 –1967. Jak je u podobných velkých fondů běžné, byl zpracováván kolektivně, všemi odbornými pracovníky olomoucké pobočky. Jednotlivá oddělení byla zpracována těmito pracovníky:

Listiny do r. 1620 inventovali dr. Bistřický a dr. M. Kouřil (z čehož dr. Bistřický zpracoval listiny z let 1131-1330, 1355-1440 a 1471-1516 a dr. Kouřil z let 1331-1353, 1441-1470, 1517-1620). Listiny od r. 1621 do doby nejnovější inventovala prom. hist. Jitka Kalistová, listy (sign. E III) prom. hist. Marie Králíková. Starou spisovnu na základě rozpisů na lístcích (včetně dodatků) a dalšího třídění zpracovali všichni odb. pracovníci, tj. J. Kalistová, dr. Kouřil, M. Králíková a dr. Roubic, knihy dr. Roubic a prom. hist. Králíková, mladší spisovnu včetně

vmanipulování notariátu (sepsaného M. Králíkovou) dr. Roubic a prom. hist. M. Králíková, archiv vikářského deposita, účty, plány, tabla a kalendáře dr. Roubic a M. Králíková.

Rejstříky k popisům jednotlivých oddělení vypracovali: jmenný a místní rejstřík k listinám do r. 1620 prom. hist. M. Králíková, jmenný a místní rejstřík k listinám po r. 1620 prom. hist. J. Kalistová, věcný rejstřík k listinám dr. Roubic. Jmenný rejstřík k ostatním částem archivu pořídila prom. hist. J. Kalistová, místní rejstřík prom. hist. M. Králíková, věcný dr. Roubic.

Úvod s použitím údajů z literatury, vlastního výzkumu a sdělení dr. A. Roubice o archivu vikářského kolegia a vývoje pokladen vypracoval dr. M. Kouřil.

Stav fondu ke dni 31. 7. 1967:

2585 listin z l. 1131 - 1923
465 knih (z toho 280 knih v kartonech) z l. 1263 - 1941 (s opisy do r. 1144)
108 pomocných knih (z toho 75 knih v kartonech) od r. 1775 do r. 1947
1610 kartonů aktového materiálu z l. 1391 - 1950
633 knihy a 421 karton účtů z l. 1575 - 1940
118 map a plánů z let 1762 - 1940
18 tabel a kalendářů od 1. pol. 17. stol. do r. 1853
6 pečetidel z l. 1629 - 1868

Edice z fondu.

CDB, CDM, Regesta, Kobliha: Urkunden-Sammlung betr. die Privilegien u. Rechted... Metropolitan Kapitels zu Olmütz (Olomouc 1890).

Literatura o fondu

Bistřícký Jan – Drkal František – Kouřil Miloš, StA v Opavě, průvodce po archivních fondech sv. 3. Pobočka v Olomouci (1961), str. 37-46.

Bistřícký Jan – Přehled správního vývoje olomoucké arcidiecéze (lektorské thema). Olomouc 1963 (strojopis).

Flodr Miroslav, Skriptorium olomoucké (Spisy University v Brně – filosofická fakulta sv. 65, 1960), hlavně kapitola II. Knihovna a archiv olomoucké kapituly (str. 31-41) a Exkurs II. Počátky organizace kapitulního archivu olomouckého (str. 184-224).

Kapitulní archiv v Olomouci. I. Pergameny. Ročenka Městského musea v Přerově 2, 1938. Str. 121 sq.

Neumann A., Paběrky z kapitulačního archivu olomouckého (Hlídka 1939, 1941)

Neumann A., Příspěvky k mladšímu církevnímu archivnictví v Čechách a na Moravě 1500 – 1836 (Olomouc 1939)

Zemek M. Archiv metropolitní kapituly v Olomouci (oddělení archivu kraje Olomouckého) AČ 1/1951, str. 124-125.

Příloha 1.

Schema kapitulního archivu:

B. Listiny a listy – sg. A, B, C

- II. Knihy:
1. protokoly zasedání kapituly
 2. statuta, kopiáře, registra
 3. kalendaria a nekrologia
 4. ostatní správní knihy
 5. urbáře, knihy purkrechtní, registra dědinská a sirotčí
 6. katastry a daňové výkazy
 7. přehledy pořízené k abolici robot

III. Spisy:

- a) pomocné knihy:
1. expediční protokoly
 2. podací protokoly
 3. přehled spisů, repertáře, indexy

b) aktový materiál:

1. stará spisovna:
- sg. D – osobní spisy kanovníků
 - E III – volná kapitulní korespondence
 - E IV a – kapitulní zaměstnanci, notáři a agenti
 - E IV b – kapitulní poddaní
 - F a – správa diecéze
 - F b – biskupští funkcionáři z řad olomoucké kapituly
 - F c – preláti a kapituláři
 - F d – dómští vikáři a kaplani
 - F e – kapitulní domy a residence
 - G – prebendy a obedience
 - H I a – Judicialia všeobecně, spory kapituly a jejích členů
 - H I b – ostatní spory
 - H I c – těžké policejní přestupky a criminalia
 - H II a – daně, dávky a katastrální záležitosti
 - H II b – Militaria
 - H II c – Kapitulní archiv a knihovna
 - H III a – dluhy, půjčky, pohledávky a všeobecné finanční věci
 - H III b – příjmy kapituly a jejich rozdělování
 - H III c – komunní statky kapituly
 - H III d – správa kapitulních statků a jiného majetku
 - Ch a – Dóm a patronátní kostely
 - Ch b – školské záležitosti
 - Ch c – nadace a fundace
 - I a – pozůstalosti a správa majetku kanovníků a vikářů
 - I b – pozůstalosti ostatních osob
 - K a – Mandáty, patenty a reskripty vydané panovníkem a státními úřady a styk se státními a městskými úřady
 - K b – stavovské a sněmovní záležitosti
 - L a – robotní a poddanské záležitosti
 - L b – sirotčí záležitosti
 - L c – knihovní věci

L d – výčepy a šenky
L e – mlýny
M – lenní statky arcibiskupství a kapituly
N – koncepty kapitulní korespondence a jejích rozhodnutí, ostatní
záležitosti kapituly, všeobecné církevní záležitosti a různé

2. mladší spisovna (tzv. fachovaná):

patronát kostelů, škol, far a jejich opravy	sg. 2 – 16
vnitřní záležitosti kapituly, kapitulní stanovy, všeobecné směrnice	sg. 17 – 18
osobní spisy členů kapituly	sg. 19 – 22
obsazování kanonikátů všeobecně, práva a povinnosti kapitulárů	sg. 23 – 24
správa arcibiskupského majetku, osoby arcibiskupů	sg. 25 – 27
separace výnosů kapitulního majetku, inerkalár, daň z příjmů	sg. 28 – 29
hospodářská korespondence a výkazy; záležitosti dómského kostela a okolí dómu nadace a fundace	sg. 30 sg. 31 - 33 sg. 34 - 37
chudinská pokladna metropolitního kostela	sg. 38
revize kostelních účtů	sg. 40
záležitosti vikářského kolegia, osobní spisy vikářů	sg. 41 – 44
správa, stavby a pronájmy kapitulních budov a kanovníckých residencí	sg. 45 – 53
honitba, rybolov	sg. 54
majetkoprávní záležitosti, služebnosti, právo propinační, knihovní a katastrální záležitosti	sg. 55 – 57
koupě, prodeje a směny kapitulních nemovitostí	sg. 58 – 61
daně, dávky	sg. 62
správa kapitulních statků, administrativní a organizační směrnice a instrukce, placení peněžních pohledávek	sg. 63 – 64
pensijní pojištění kapitulních zaměstnanců	sg. 65

personální záležitosti a osobní spisy kapitulních zaměstnanců	sg. 66 – 72, 77 – 79
lenní statky arcibiskupství olomouckého	sg. 73 – 76
udílení podpor	sg. 80 – 82
cenné papíry, obligace, státní půjčky, styk s bankami	sg. 83 – 84
zastupování kapituly ve veřejných volených orgánech a obecních samosprávách – styk s obcemi	sg. 85
stavební úpravy na objektech komunních statků kapituly	sg. 86
vojenský ubytovací příspěvek, průchody a zásobování vojsk, válečné události	sg. 87
mýta, cla	sg. 88
koupě, prodeje, směny a správa arcibiskupských nemovitostí	sg. 89 – 92
pronájmy, postoupení a prodeje kapitulních a arcibiskupských pozemků a jiných nemovitostí	sg. 93 – 105
kapitulní registratura, archiv a knihovna	sg. 109
lesní hospodářství	sg. 110
louky, pastviny, chov dobytka	sg. 112
vodní právo a vodní stavby, odvodňování, stavba a údržba mlýnů	sg. 113 – 114
silnice a mýta	sg. 115
záležitosti císařského dvora, úřední návštěvy, oslavy, schůze, všeobecné správní záležitosti, zdravotnictví, zprávy o význačných událostech	sg. 120
všeobecné záležitosti arcibiskupství olomouckého, dohled kapituly na finanční hospodaření a arcibiskupské statky	sg. 107, 137, 108, 106, 121 – 124, 138, 139
finanční a hospodářské záležitosti olomoucké kapituly	sg. 116 – 117, 119, 127, 130 – 134, 140
poddanské záležitosti a rychty	sg. 141 – 142

spory poddaných a kapituly	sg. 143
revize a absoluce účtů	sg. 144
vyvazení na kapitulních statcích	sg. 145

3. archiv vikářského kolegia při metropolitní kapitule v Olomouci (tzv. vikářské depositum) – sg. VD

IV. Účty:

A. Peněžní účty kapituly:

1. účty sakristinátu metropolitního kostela v Olomouci 1575-1822
2. účty kapitulní vlastní pokladny
3. knihy kapitálů sakristánské a vlastní kapitulní pokladny
4. účty kapitulní hlavní divisní pokladny
5. knihy kont
6. osobní účty kanovníků
7. účty kapitulních domů
8. účty interkalární pokladny
9. účty pokladny dluhů a státních půjček
10. účty pensijního fondu a pensijní pokladny
11. účty kaučního fondu
12. účty divisní, depositní a rezervní pokladny
13. účty metropolitního kostela sv. Václava a účty připojené (především nadační)
14. účty různých kapitulních fondů
15. účty patronátních kostelů
16. účty vikářského kolegia

B. Hmotné účty kapituly (inventární)

C. Revidované peněžní a hmotné účty kapitulních statků

1. Panství Velká Bystřice a Tršice (společně) a Velké Bystřice
2. Panství Tršice
3. Statek Sušice
4. Panství Haňovice
5. Panství Petřvald a Zábřeh
6. Kapitulní prebendy a obedience

D. Soudní a politické účty kapitulních statků

1. účty sirotčí a kuratelní (poručenské)
2. účty kontribuční
3. účty proviantní

E. Různé

Mapy a plány, tabla a kalendáře

1. Stavební plány
2. Katastrální mapy
3. Polnohospodářské mapy
4. Vodohospodářské mapy
5. Mapy správní a politické
6. Tabla a kalendáře

VI. Pečetidla

Seznam vyloučených signatur listin a jejich nové uložení

Sign.	Inv. č.	Sign.	Inv. č.
B III a 21/3	8173	B VI a 15	3922
B III a 23/2	4510	B VI a 16	3795
B IV b 24/2	4482	B VI a 17	4036
B IV c 24	3957	B VI a 18	3754
B IV d 1	3898	B VI a 19	3934
B IV d 18	4458	B VI a 20	3934
B V b 18/2	3845	B VI a 24	3934
B V b 20	4004	B VI a 25	4042
B V b 27	3834	B VI a 26	4017
B V b 27/2	4457	B VI a 27	4034
B V b 28/2	4457	B VI a 28	4042
B V b 31	4482	B VI a 29	3773
B V b 32	4482	B VI a 30	3990
B V c 13	3834	B VI b 9	3747
B V c 16	4458	B VI b 7/1	4495
B V c 19/1	4482	B VI b 11	3870
B V c 29	3943	B VI b 12	3898
B V d 23	4457	B VI b 13/2	3760
B V d 24/1	4455		
B V d 24/2	4455	B VI b 17	3862
B VI a 1	4456	B VI b 19	3934
B VI a 3	3909	B VI b 20	3934
B VI a 4	4012	B VI b 21	4042
B VI a 5/1	4042	B VI b 23	3909
B VI a 5/2	4017	B VI b 24	3909
B VI a 7	4870	B VI b 25	3922
B VI a 8	3760	B VI b 26	4024
B VI a 11/1	3833	B VI b 27	3833
B VI a 11/2	3954	B VI b 28	3764
B VI a 12	3975	B VI b 31	3800
B VI a 13	4035	B VI c 4	4459
B VI a 14	3818	B VI c 6/2	4457
B VI c 10	3845	C I c 46	3916
B VI c 11	3845	C I c 47	3935
B VI c 18	4042	C I c 48	4034
B VI c 19	4510	C I c 49	3903
B VI c 20	4017	C I c 50	3981
B VI c 21	4487	C I c 51	4008
B VI c 22	4012	C I c 52	4016
B VI c 24	3916	C I c 53	3773
B VI d 32	3990	C I c 54	3841
B VI d 13	3903	C I c 55	3841
C I a 5	4495	C I d 1	3888
C I a 6/1	4628	C I d 7	3898
C I a 10	4505	C I d 8	4010

C I a 12	4457	C I d 9/2	3747
C I a 16	3764	C I d 9/3	3955
C I a 23	4482	C I d 9/4	3978
C I a 28	3866	C I d 9/5	3945
C I a 34	8191	C I d 10/1	3961
C I b 32	3903	C I d 10/2	3909
C I c 5/2	4016	C I d 10/3	3920
C I c 21/2	3916	C I d 10/4	3764
C I c 28	3989	C I d 10/5	3788
C I c 37	3818	C I d 11/2	3828
C I c 38	3916	C I d 11/3	3876
C I c 39	3832	C I d 11/4	3916
C I c 40	4008	C I d 12/1	3859
C I c 41	3773	C I d 12/2	3961
C I c 42	3981	C I d 12/3	3845
C I c 43	3935	C I d 17	3879
C I c 44	3935	C I d 24	3980
C I c 45	3801	C II a 8	3852
C II a 9	8189	C II a 30/5	3760
C II a 12/2	3947	C II a 30/6	3984
C II a 14/2	3954	C II a 31	3984
C II a 28	4628	C II a 34	3837
C II a 29	4628	C II a 38	4505
C II a 30/1	3867	C II a 39	4505
C II a 30/2	4017	C II a 40	4505
C II a 30/3	3947	C II a 41	4505
C II a 30/4	3947	C II a 42	4505
C II a 50	4003	C II b 40	3008
C II a 51	3773	C II b 42	3813
C II a 52	3989	C II b 43	3813
C II a 53	3850	C II b 44	3813
C II a 54	3984	C II b 45	3813
C II a 55	3897	C II b 48	4017
C II b 1	3764	C II b 49	4486
C II b 2	3856	C II b 50	3784
C II b 3	3754	C II b 52	4506
C II b 4	3876	C II b 53	4016
C II b 5	3761	C II b 54	3972
C II b 7	3865	C II c 24	3889
C II b 8	3865	C II c 28	3852
C II b 9	3865	C III a 24/2	4496
C II b 10	3784	C III a 33/1	4457
C II b 11	3784	C III a 33/2	4457
C II b 13	4496	C III a 35	3049
C II b 15/2	4496	C III b 1	6758
C II b 17	4466	C III b 9	3007
C II b 19/1	3997	C III b 16	6060
C II b 19/2	3005	C III b 21	6758
C II b 19/3	4496	C III b 40	4023
C II b 21	4034	C III b 43	6758

C II b 23	4008	C III d 3	6758
C II b 24	3015	C III d 13	3813
C II b 25	3935	C III d 14	8178
C II b 26/2	4496	C III d 18	6060
C II b 26/1	3920	C III d 21	6758
C II b 27	3856	C III d 35	6758
C II b 28	3834	C III d 37	6060
C II b 30	3945	C III d 42	6758
C II b 31	3841	C IV a 1	6758
C II b 34	3784	C IV a 5	6758
C II b 35	3784	C IV a 10	6758
C II b 37	3865	C IV a 11	6758
C II b 39	3784	C IV a 12	6758
C IV a 16	6758		
C IV a 22	6758		
C IV a 23	6758		
C IV b 3	6758		
C IV b 4	6758		
C IV b 6/1	6758		
C IV b 10	6758		
C IV b 12	6758		
C IV b 13	6758		
C IV b 16	6758		
C IV b 17	6758		
C IV b 18	6758		
C IV b 19	6758		
C IV b 20	6758		
C IV b 21	6758		
C IV b 22	6758		
C IV c 10	6560		
C IV c 14	5760		
C IV c 29	6147		
C IV c 29/1	6147		
C IV c 30	6147		
C IV c 30/1	6147		
C IV c 31	6147		
C IV c 31/1	6147		
C IV d 1	6147		
C IV d 2	6147		
C IV d 3	6147		
C IV d 5	6147		
C IV e 1	6266		
C IV e 5	6266		
C IV f 27/1	5725		
C IV f 27/2	5725		
C IV f 27/3	5725		
C IV f 28	8192		
C V b 22	6758		
C V b 27	5730		

Nezvěstné listiny

B III a 16
B III c 20/1
B IV a 5/1
C I a 9
C I c 27
C I d 11/1
C II a 48
C II b 14
C II b 16
C II b 22
C II b 26/1
C III c 21/2
C III d 2
C III d 36
C IV a 2
C IV b 14
C IV b 15
C IV c 3/1
C IV c 13
C IV d 19
C V a 8
C V a 11
C V a 12
C V b 2

Schema inventarizačních záznamů do r. 1620:

1. Pořadové číslo
2. Datum, převedeno na dnešní způsob
3. Signatura Fürstenberkova
4. Orientační regist – stručně
5. Způsob dochování
6. Psaní látka
7. Rozměry
8. Jazyk
9. Počet pečetí s údajem o jejich zachovalosti a způsobu závěsu
10. Edice – jen poslední (nejlepší)
11. Poznámky

Schema inventarizačních záznamů u listin a listů od r. 1621:

- Inv. č. _____ 1. Pořadové číslo
2. Datum
3. Signatura
4. Orientační regist
- způsob dochování, psaní látka, rozměry, jazyk, počet pečetí, u listů pouze jazyk a pečeti
5. Edice a poznámky

Inventáře a katalogy Státního archivu Opava, pobočka
Olomouc

Číslo listu JAF: 1525
Číslo pomůcky: 563

Metropolitní kapitula
Olomouc

II. díl

Knihy, spisy, účty, mapy, pečetidla

1263 – 1950

Zpracovali: J. Kalistová, prom. hist.
dr. M. Kouřil
M. Králíková, prom. hist.
dr. A. Roubic

Olomouc 1967

Konkordance residencí

Residence 2	nám. Republiky 3
3	Křížkovského 2
4	Křížkovského 4
5	Křížkovského 6
6	Křížkovského 8
8	Křížkovského 12
9	Křížkovského 14
10	Wurmova 13
11	Wurmova 11
13	Wurmova 7
14	Wurmova 5
15	Wurmova 3
16	Wurmova 1 (1. máje 36)
25	Václavské nám. 6 (1. máje 34)
27	Václavské nám. 2
1	Václavské nám. 3, 4, 5 (děkanství)
28	Mlčochova 7
1	Mlčochova 5
1	Mlčochova 2 (1. máje 5)
1	Mariánská 8
1	Mariánská 7
2	Mariánská 5
1	Komenského 13 (Přemyslovců 4)
2	Přemyslovců 2

OBSAH II. DÍLU1. svazek – str. 1 - 425II. KNIHY

	strana
1. Protokoly zasedání olomoucké kapituly	1 – 18
2. Statuta, kopiáře a registra	18 – 26
3. Kalendaria a nekrologia	26
4. Ostatní správní knihy	27 – 29
5. Urbáře, knihy purkrechtní, registra dědinská a sirotčí	29 – 31
6. Katastry a daňové výkazy	31 – 34
7. Přehledy pořízené k abolici robot	34 – 38

III. SPISYa/ pomocné knihy

1. Expediční protokoly	39 – 40
2. Podací protokoly	40 – 42
3. Přehledy spisů, repertáře, indexy	42 – 43

b/ aktový materiál

Sign. D – Osobní spisy kanovníků	44 – 59
Sign. E III – Volná kapitulní korespondence	60 – 62
Sign. E IV a – Kapitulní zaměstnanci, notáři a agenti	62 – 67
Sign. E IV a – Hudebníci a jiní zaměstnanci u metropolitního kostela sv. Václava v Olomouci	67 – 68
Sign. E IV a – Korespondence s právními zástupci olomoucké kapituly	69 – 72
Sign. E IV b – Kapitulní poddaní	72 – 75
Sign. F a - Správa diecése	75 – 92
Sign. F b - Biskupští funkcionáři z řad olomoucké kapituly	92 – 93
Sign. F c - Preláti a kapituláři	93 – 97
Sign. F d - Dómští vikáři a kaplani	98
Sign. F e - Kapitulní domy a residence	99 – 101
Sign. G - Prebendy a obedience	101 – 131
Sign. H I a - Judicialia všeobecně, spory kapituly a jejích členů	132 – 138
Sign. H I b - Ostatní spory	139 – 148
Sign. H I c - Těžké policejní přestupky a criminalia	148 – 154

Sign. H II a - Daně, dávky a katastrální záležitosti	155 – 158
Sign. H II b - Militaria	158 – 161
Sign. H II c - Kapitulní archiv a knihovna	161 – 164
Sign. H III a - Dluhy, půjčky, pohledávky, almužny a všeobecné finanční záležitosti	164 – 174
Sign. H III b - Příjmy kapituly a jejich rozdělování	174 – 175
Sign. H III c - Komunní statky kapituly	
1/ Velká Bystřice	175 – 178
2/ Tršice	179 – 180
3/ Haňovice	180 – 181
4/ Petřvald, Zábřeh, Stará Bělá	181 – 183
Sign. H III d - Správa kapitulních statků a jiného majetku	183 – 185
Sign. Ch a - Dóm a patronátní kostely	185 – 191
Sign. Ch b - Školní záležitosti	191 – 193
Sign. Ch c - Nadace a fundace	193 – 194
Sign. I a - Pozůstalosti a správa majetku členů kapituly a vikářů (s účty prebendy)	194 – 237
Sign. I b - Pozůstalosti ostatních osob	238 – 255
Sign. K a - Mandáty, patenty a reskripty, vydané panovníkem a ostatními úřady a styk se státními a městskými úřady	255 – 258
Sign. K b - Stavovské a sněmovní záležitosti	258 – 260
Sign. L a - Robotní a poddanské záležitosti	260 – 262
Sign. L b - Sirotčí záležitosti	262 – 263
Sign. L c - Knihovní záležitosti	263
Sign. L d - Výčepy a šenky	263 – 268
Sign. L e - Mlýny	268 – 272
Sign. M - Lenní statky arcibiskupství a kapituly	272 – 277
Sign. N - Koncepty kapitulní korespondence a jejich rozhodnutí, ostatní záležitosti kapituly, všeobecné církevní záležitosti	277 – 288

2. Mladší spisovna (tzv. fachoaná)

Patronát kostelů, škol, far a jejich opravy	289 – 298
Vnitřní záležitosti kapituly, kapitulní stanoveny, všeobecné směrnice	298 – 301
Osobní spisy členů olomoucké kapituly (personalia, udílení kanonikátů, finanční záležitosti, pozůstalosti)	301 – 305
Obsazování kanonikátů všeobecně, práva a povinnosti kapitulárů	305 – 306

Správa arcibiskupského majetku, osoby arcibiskupů	306 – 311
Separace výnosů kapitulního majetku, interkalár a daň z příjmů	311
Hospodářská korespondence a výkazy	312 – 313
Záležitosti dómského kostela a okolí dómu	313 – 317
Nadace a fundace	317 – 324
Chudinská pokladna metropolitního kostela	325
Revize kostelních účtů	325 – 327
Záležitosti vikářského kolegia, osobní spisy vikářů	327 – 333
Správa, stavby a pronájmy kapitulních budov a kanovnických residencí	333 – 339
Honitba, rybolov	340
Majetkoprávní záležitosti, služebnosti, právo propinační, knihovni a katastrální záležitosti	341 – 345
Koupě, prodeje a směny kapitulních nemovitostí	345 – 350
Daně a dávky	351 – 353
Správa kapitulních statků, administrativní a organizační směrnice a instrukce, placení peněžních pohledávek	353 – 356
Pensijní pojištění kapitulních zaměstnanců	356 – 357
Personální záležitosti a osobní spisy kapitulních zaměstnanců	357 – 363
Lenní statky arcibiskupství olomouckého	363 – 365
Udílení podpor	365 – 368
Cenné papíry, obligace, státní půjčky, styk s bankami	368 – 370
Zastupování kapituly ve veřejných volených orgánech a obecních samosprávách; styk s obcemi	370
Stavební úpravy na objektech komunních statků kapituly	371 – 372
Vojenský ubytovací příspěvek, průchody a zásobování vojsk, válečné události	372 – 373
Mýta, cla	373
Koupě, prodeje, směny a správa arcibiskupských nemovitostí	373 – 378
Pronájmy, prodeje a postoupení kapitulních a arcibiskupských pozemků a jiných nemovitostí	379 – 386
Kapitulní registratura, archiv a knihovna	387
Lesní hospodářství	387 – 389
Louky, pastviny, chov dobytka	389 – 390
Vodní právo a vodní stavby, odvodňování, stavba a údržba mlýnů	390 – 392
Silnice a mýta	392
Záležitosti císařského dvora, úřední návštěvy, oslavy, schůze, všeobecné správní záležitosti, zdravotnictví, zprávy o význačných událostech	392 – 394
Všeobecné záležitosti arcibiskupství olomouckého, dohled kapituly na finanční hospodaření	

a arcibiskupské statky	395 – 399
Finanční a hospodářské záležitosti metropolitní kapituly v Olomouci	399 – 406
Poddanské záležitosti a rychty	406 – 407
Spory	407 – 416
Revize a absoluce účtů	416 – 417
Vyvazení na kapitulních statcích	418
Archiv vikářského kolegia při metropolitní kapitule v Olomouci (tzv. vikářské depositum – VD)	418 – 425

2. svazek – str. 426 - 741

IV. ÚČTY

strana

A. Peněžní účty kapituly

1. Účty sakristanátu metropolitního kostela v Olomouci	426 – 436
2. Účty kapitulní vlastní pokladny	436 – 439
3. Knihy kapitálů sakristánské a vlastní pokladny kapituly	440
4. Účty kapitulní hlavní divisní pokladny	440 – 443
5. Knihy kont	443 – 446
6. Osobní účty kanovníků	446
7. Účty kapitulních domů	447 – 448
8. Účty interkulární pokladny	448
9. Účty pokladny dluhů a státních půjček	448
10. Účty pensijního fondu a pensijní pokladny	449 – 450
11. Kauční fond	450 – 451
12. Divisní, depositní a rezervní pokladna	451 – 452
13. Účty metropolitního kostela sv. Václava v Olomouci a účty připojené (především nadační)	452 – 473
14. Účty různých kapitulních fondů	473 – 478
15. Účty patronátních kostelů	478 – 484
16. Účty vikářského kolegia	485 – 496

B. Hmotné účty kapituly 496 – 498

C. Revidované peněžní a hmotné účty kapitulních statků

strana

1. Panství Velká Bystřice a Tršice (společně) a Velká Bystřice	498 – 526
2. Panství Tršice	526 – 537
3. Statek Sušice	537 – 538
4. Panství Haňovice	538 – 548
5. Panství Petřvald a Zábřeh	548 – 559
6. Kapitulní prebendy a obedience	559 – 564

D. Soudní a politické účty kapitulních statků

1. Účty sirotčí a kuratelní (poručenské)	564 – 571
2. Účty kontribuční	571 – 580
3. Účty proviantní	581
<u>E. Různé</u>	581
<u>V. MAPY A PLÁNY, TABLA A KALENDÁŘE</u>	
1. Stavební plány	582 – 585
2. Katastrální mapy	585 – 589
3. Polnohospodářské mapy	589 – 595
4. Vodohospodářské mapy	596
5. Mapy správní a politické	596 – 598
6. Tabla a kalendáře	598 – 600
<u>VI. PEČETIDLA</u>	601
Rejstřík místní	602 – 644
Rejstřík jmenný	645 – 698
Rejstřík věcný	699 – 740

Metropolitní kapitula Olomouc

II. díl

1. svazek

(Knihy a spisy)

Zpracovali: J. Kalistová
dr. M. Kouřil
M. Králíková
dr. A. Roubic

Číslo listu JAF: 1525

Číslo pomůcky: 564

Metropolitní kapitula
Olomouc

II. díl

2. svazek

(Účty, mapy, pečetidla, rejstříky)

Zpracovali: J. Kalistová
M. Králíková
dr. Roubic

Název fondu: Metropolitní kapitula Olomouc
Značka: M C O
Časový rozsah: 1131 – 1950
Počet inventárních jednotek: 9910
Počet evidenčních jednotek: 5964
Místo uložení: Olomouc, Wurmova 11
Stav ke dni: 1. VII. 1967
Fond uspořádali: dr. J. Bistřický, J. Kalistová, dr. M. Kouřil, M. Králíková, dr. A. Roubic
Inventář sestavili: J. Kalistová, dr. M. Kouřil, M. Králíková, dr. A. Roubic
Úvod napsal: dr. M. Kouřil
Stran: LVI + 1043 + 741
Přepsali: A. Jandová (I. díl), K. Tauš (II. díl)
Počet exemplářů: 8
Vazbu provedl:
Inventář schválil: